Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... гарана | № 127 (16650) | 1984 оной июниин 2, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

ЦК-гай Политбюрогой ...едани боложо, арбан ...бан жэлдэ, 2000 он ху... Экономическа ба со...жэлтын гол шэглэлнүү... тухай асуудалые ха... Энэ документ дотор ...ономическа стратеги ... бэелүүлэгдэхэ, тодор... саашанхи гол зорил...эниие шиидхэхэ ашаг ...аргы замууд хараалаг... эрхилэлгын социалис ...үлөө байлдые гүйсэд ...га олгоһон хэмжээнүүд ...һотой гэжэ заседани ...хэлэгдэв.

...жа байгаа материальна ...рилтэ хэрэглэмжэнүүд... ...йда анхарал оролдолго ...гээшэ манай ерээдүйн ... гол зорилго болохо ... нүхэр К. У. Черненко ... Партиин имэ захяа ...оной Экономическа ба ...хүгжэлтын бүхы хараа ...лгын, тэрэнэй өөры...а хүсэ шадалые бэхи... шэглэл болохо ёһо... һуудал байдалые тон ... гаргаха, совет хүнүү... байдалые—эд бараа... хэрэгсэлнүүдээр, гэр ...хангагдалга, һуралсал, ...аалга, ажаллаха арга ...ансеэр хангагдалга, ... бодолоо хүгжөөлгэ ... һайжаруулха шухала ...дбэриие хурдан түргэ...хэ, эрдэм техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхаха, арадай ажахын һалбаринуудые шэнэдхэн хубилгаха, хүтэлбэрилгын, түсэблэлгын, ажалшадые материальна ба моральна талаарнь урмашуулгын гуримуудые нарижуулан һайжаруулха бүхы хүдэлмэри, партиин эмхидхэлэй ба политическэ бүхы ажал ябуулга энээндэ зорюулагдаха ёһотой.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюро нүхэр К. У. Черненкын тобшололнуудые бүрин хүсэдөөр дэмжээд, нэн түрүүн экономико хүгжөөлгэдэ шэнэ хараа түсэбүүдые бэелүүлхын тула арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ, бата бэхи бааза байгуулха талаар түбтэ, нютаг нютагуудта партийна, совет ба ажахын органуудай, ниитын эмхинүүдэй бэелүүлхэ ёдото ажал ябуулгын үндэһэ һуурида тэдэниие табиха шухала гэжэ тоолобо. Ороной Экономическа ба социальна хүгжэлтын холын хараата түсэбые табилгада хабаатай зохихо даалгабаринууд КПСС-эй ЦК-гай Секретариадта, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, СССР-эй Госпланай, министерствэнүүдэй, албан зургаануудай ба научна эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ үгтөө.

1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойдо бэлдэхэ тухай тогтоолые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро баталан абаба. Агууехэ Илалтын хүндэлэлдэ совет хүнүүдэй ажалай ба политическэ үүсхэл эдэбхиие дээшэлүүлхэ, социалис мүрысөөе хүгжөөхэ, дайнай ба ажалай ветеранууд тухай ехэ анхарал оролдолго гаргаха, хүн зоной дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха талаар шэглүүлэгдэһэн партийна, совет, профсоюзай, комсомолой ба бусад организацинуудай ажал ябуулгые үргэдхэхэ бүлэг хэмжээ ябуулганууд энэ тогтоол дотор тодорхойлогдоһон байна.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, жэл бүхэнэй сентябриин 1-дэ бүгэдэ арадай һайндэр—Эрдэм мэдэсын үдэр үнгэргэхэ тухай дурадхалые Политбюро дэмжэбэ. Һуралсалай жэлэй эхиһэндэ, обществын экономическа, социальна ба оюун ухаан бодолой хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ эрдэм мэдэсын шухала үүргэтэй байһые, коммунизмһаа һуралсаха гэһэн Ленинэй залуушуулда зорюулһан захяа заабариин түгэлдэр хүсэтэй байһые элирхэйлэн харуулһан гэгээрэлэй, эрдэм, соёлой талаар манай ороной туйлаһан амжалтануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгэдэ зорюулагдаһан ниитын-политическэ хэмжээ ябуулганууды энэ үдэр хаа хаанагүй үнгэргэхэ гээшэ таарамжатай гэжэ тоологдоһон байна. Партиин, дайнай ба ажалай ветерануud, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл болон новаторнууд һайндэртэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой гэжэ хараада абтана. Үйлэдбэриһөө таһалгаряагүйгөөр амжалтатайгаар һурадаг хүдэлмэришэдые, алба хаагшадые, һургуулинуудта, техническэ мэргэжэлэй училищинуудта, үйлэдбэри дээрэ ехэ хүдэлмэри ябуулдаг һурган хүмүүжүүлэгшэдые ажалша коллективүүдтэ эрдэмэй үдэртэ урмашуулхаар дурадхагдана.

Түрүү технологическа хүдэлмэриин, тааруулан табигдаһан комплекснуудай үндэһэ һуури дээрэ машина бүтээлгын үйлэдбэриие автомат оньһоор хангалгые түргэдхэхэ талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хараалһан хэмжээнүүдые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро һайшаагаа. Түгэс оньһожоруулагдамал предприятинуудые байгуулхын, тэрэниие хурдан түргэнөөр шэнэдхэн хубилгаһанай ашаар машина бүтээлгын продукциин техническэ хэмжээе дээшэлүүлхын, экономикын ашаг үрын гол дүн болохо ниитын ажалай бүтээсэ саашадань дээшэлүүлхын тула арбан хоёрдохи табан жэлдэ шухала эрхэ байдал хангаха арга олгоһон эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэй.

Корейн ажалай партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй Президент Ким Ир Сен түрүүтэй Корейн Арадай-Демократическа Республикын партийно-гүрэнэй делегацитай совет хүтэлбэрилэгшэдэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые Политбюро зүбшэн хэлсээд, һайшааһан байна. СССР-эй ба КНДР-эй хани барисаае, харилсаа холбоое хүгжөөлгын асуудалнуудаар, мүн мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэлгэ шухала удха шанартай байгаа гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Бүтэмжэтэй һайн, нүхэд ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн совет-корейн хөөрэлдөөнүүдэй марксизм-ленинизмын ба социалис интернационализмын гол ёһонуудай үндэһэ һуури дээрэ хоёр партиин ба ороной хоорондохи харилсаа холбооe саашадань үргэдхэлгэдэ, Алас-Дурна зүгтэ ба бүхы дэлхэй дээрэ аюулгүй байдал хангахын түлөө арадуудай тэмсэлдэ ехэ туһа хүргэхэ, нүлөө үзүүлхэ байһаниинь арсашагүй.

Нүхэд К. У. Черненкын, Н. А. Тихоновэй, В. В. Кузнецовой, Б. Н. Пономаревой албанай хэрэгээр СССР-тэ ерээд байһан Сириин Араб Республикын Вице-Президент Р. Асадтай хэһэн хөөрэлдөөнүүдые һайшааһан байна.

Нүхэр М. С. Соломенцев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй делегациин Германиин Демократическа Республикада ошожо ерэһэн тухай мэдээсэл Политбюрогой заседани дээрэ шагнагдаа.

ФРГ-гэй Федеральна канцлерай орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Г. -Д. Геншертэй Москвада хэгдэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро һайшааба. Манай ороной дотоодын байдалай, тэрэнэй уласхоорондын политикын бусад зарим асуудалнууд мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

МОСКВА ЕРЭБЭ

Болгарида социалис революциин болоһоор 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан НРБ-гэй национальна выставкын нээгдэлгэдэ хабаадахаяа хани ёһоной албанай хэрэгээр БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков майн 31-дэ Москва ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. В. Русаков болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ тэрэниие угтаа. (ТАСС).

К. У. ЧЕРНЕНКО Т. ЖИВКОВТЭЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живковтэй майн 31-дэ уулзаба.

Али бүхы асуудалнуудаар совет-болгар харилсаанай үргэнөөр, хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байһые хоёр партиин ба гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд хөөрэлдөөнэй үедэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэлээ. КПСС-эй ба БКП-гэй, Советскэ Союзай ба Болгариин хоорондохи али бүхы харилсаае саашадань гүнзэгырүүлэн хүгжөөхэ арга олгохо бусад зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Социалис хани харилсаата оронуудай нэгэдэлые, жагсаалые саашадань бэхижүүлхые, аха дүү социалис оронуудай ябуулгануудые залан хүтэлбэрилгые һайжаруулгада СССР ба НРБ али бүхы туһаламжа үзүүлхээр бэлэн юм гэжэ К. У. Черненко, Т. Живков мэдүүлбэ. Энээнтэй дашарамдуулан, СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэхэ экономическа зүблөөн ехэ удха шанартай байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын, эб найрамдалые бэхижүүлхын, арадуудай хоорондо үгэеэ ойлголсохын түлөө бусад социалис оронуудтай хамта тэмсэлээ үргэлжэлүүлхээр СССР-эй ба НРБ-гэй хэлбэришэгүй шиидэнхэй байһан тухайда уулзалгада хабаадагшад мэдүүлбэ.

Уулзалга аха дүү ёһоной хани барисаанай, үнэн зүрхэнэй, ниитэ нэгэн хараа бодолой оршон байдалда үнгэрөө. (ТАСС).

ОЙН БАЯРАЙ МЕДАЛЬНУУДЫЕ БАРЮУЛБА

Нүхэр Тодор Живков «Георгий Димитровэй түрэһөөр 100 жэл» гэһэн ойн баярай медальнуудые совет хүтэлбэрилэгшэдтэ майн 31-дэ барюулба. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд болон КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар тэрээгээр шагнагдаба.

Нүхэд К. У. Черненкэдэ, Г. А. Алиевта, В. И. Воротниковто, М. С. Горбачевто, В. В. Гришиндэ, А. А. Громыкодо, Г. В. Романовта, М. С. Соломенцевто, Н. А. Тихоновтэ, Д. Ф. Устиновта, П. Н. Демичевтэ, В. И. Долгихта, В. В. Кузнецовто, Б. Н. Пономаревто, В. М. Чебриковтэ, И. В. Капитоновто, Е. К. Лигачевто, К. В. Русаковто, Н. И. Рыжковто ойн баярай медальнууд барюулагдаһан байна.

Нүхэр Т. Живков шагнагдагшадта хандажа, амаршалгын богони үгэ хэлэбэ.

Нүхэр Т. Живковэй совет хүтэлбэрилэгшэдтэ барюулһан үндэр дээдын шагналай түлөө Болгариин Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведтэ нүхэр К. У. Черненко КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, КПСС-эй Центральна Комитедэй зүгһөө үнэн зүрхэнэй баяр хүргэбэ.

Ойн баярай медальнуудые барюулха үедэ КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша К. М. Боголюбов, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Лукьянов, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша В. В. Шарапов, СССР-һээ НРБ-дэ байдаг элшэн сайд Л. И. Греков, мүн тэрэшэлэн НРБ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Д. Жулев байлсаба. (ТАСС).

ШЭНЭ АЖАХЫН ШИИДХЭХЫ ҮДЭРНҮҮД

...вхоз аминдаа ...р һаянай. Һо... хэлэхэ болоо ... районой түб ...баруулжаа 3— ... үрдеэдүйдэт... хажуугаар ...оной гэрнүүд ...шаха. Ушхай...энэл даа. ...хэ нэрлэһыень ... ондо ондоо... Харин гол ту... Комсомол», ...лдаха. Юундэб ... имэ нэрэтэй ... артель гу... байһан хаш... соогоо ни... Сталинай нэ... тогтоо. Бүри ...гын совхозой ...он юм. Шэнээр ... совхозой ...имэл даа. ... комсомолой... зон юм. Хэ... соо байхадаа... хонин ажал ... отделени гэ... Тараан ажал гэбэшье, эдэмнай нилээд лэ эдэбхитэй зон. Нүгөөдүүлһээ түрүүлжэ, бүри нёдондо хамтын подряд нэбтэрүүлжэ, ургасаньшье бусадта орходоо 1 центнер шахуугаар дээшээ байгаа. Тиимэһээ байгша хабартаа ушхайтынхид тараан ажалай шэнэ гурим хэрэглэһэнэй ашаар нилээд дүй дүршэлтэй байжа, эртын ороохото ургамалнуудай тарилгые хүдэлмэриин 12 үдэр соо һайн шанартайгаар дүүргээ юм.

Урдань томо ажахын бүридэлдэ байхадаа, үйлэдбэриин талаар отделенинүүдэй хоорондо али олон арсалдаан гарадаг һэн. Харин мүнөө ажалаа эмхидхэлгын талааршье сомор болоо.

Харин нүгөө талаһаань хаража үзэбэл, шэнэ совхоз үйлэдбэриин ямаршье бааза үгы юм гээ һаа, алдуу болохогүй. Манай газетын летучкада хабаадагшадай эндэхи полевой стан харахаяа ерэхэдэнь, совхозой директор Б. Д. Чимитов гэрнүүдэй араар абартабар табяатай хүдөө ажахын техникые харуулаад: «Энэл даа, манай бүхы үйлэдбэриин бааза. Гараж, мастерской, машина табидаг талмай, склад гэхэ мэтые хуу дууһан бариха хэрэгтэй. Ондоо аргагүйбди»,— гэжэ хэлээ бэлэй. Удаадахи үдэрынь совхозой контородо ороһомнай: «Директорнай хүрэжэ ерэһэн барилгашадтай дүүргэхэ хүдэлмэреэ зүбшэхэеэ ошонхой», — гэлсээ һэн. Теэд нээрээшье, шэнэ совхоз шэнэ байра байдалаа түрүүшынгээ жэл һээ, түхеэржэ эхилээгүй һаа, саашаа хүндэ байхань мэдээжэ.

Харин мүнөө дээрээ тус ажахын гол һудаһаниинь полевой станда сохилжо байнхай. Үглөө бүхэндэ совхозой директор Б. Д. Чимитов, парткомой секретарь Д. Ц. Бурхиев тарилгын ябасые хинан шалгажа, механизаторнуудай байра байдалаар һонирхожо, хэрэгтэй сагтань туһалжа байдаг юм. Хабарай эдэ үдэрнүүдые эмхитэй һайнаар үнгэргэһэнһөө ургасын хуби заяан дулдыдаха бшуу.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэдыньшье, мэргэжэлтэдыньшье гол түлэб залуунууд. Энэ халуун хаһада ажахын үйтахан конторо соо һуужа һууха хүнүүд тоотой. Тиимһээ тиитэрээ ахамад агроном, энэл нютагай хүбүүн Онжаб Ешеев харанхыһаа харанхы болотор шахуу полевой стан тараалан хоёрой хоорондо сүлөөгүй гүйлгэнэ. Забһарлалгын үедэ сеялкэеэ заһабарилжа байһан механизаторнуудай хажууда тэрээнтэй уулзабабди.

— Хүн зомнай байгша тарилгын үедэ ехэ урматайгаар хүдэлнэ,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.— Амяараа болоһон хойноо өөрынгөө нэрэ хараха ёһотойбди. Һайн ургаса абаха арга боломжонууд манда бии. Газар шииртэй. Бэрхэ механизаторнууд бии. Залуушье, үнинэйшье. Бригадыемнай республикын габьяата механизатор Даша Намсараевич Цынгуев хүтэлбэрилнэ. Энэмнай Хэжэнгэ соогоо нилээд суутай хүн ааб даа. Энэ агрегадаа бидэн тээшэ шэглүүлэн тойрожо ябааша манай партгрупорг Цыренбал Дамбаев гээшэ. 15-тайһаа тараан ажалда хүдэлжэ эхилһэн. Энэ 22-дохи тарилгань болоно. Тиихэдэнь залуу комсомол хүбүүн Жамбал Генинов дүрбэн жэлэй саана сэрэгэйнгээ алба дүүргэжэ ерээд тракторта хүдэлнэ. Эдэмнай халаанайнгаа даабаринуудые 110—115 процент дүүргэдэг.

Тиигээд ахамад агрономтой сугтаа полевой станай улаан булан орожо харабабди. О. Ешиев улаан булангай соведтэ оролсодог, өөрөө агитаторай уялга дүүргэдэг юм. Тэрээнһээ гадна Улаан булангайнь соведэй бүридэлдэ совхозой комсорг, соёлой байшангые даагша, бригадын партгрупорг гэгшэд ороно. Ажахын парткомой ударидалга доро энэ совет нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Улаан булангынь хуушаншагшье гэр соо һаа, досоонь ороходо аятай зохид. Забһарлалгын үедэ механизаторнууд телевизорэй дамжуулга харалка һууба. Ханаарнь — харуулан ойлгуулха элдэб зүйлнүүд. «Сахилгаан» хуудаһан дээрэ үнгэрэгшэ табан хоногой мүрысөөнэй дүнгүүд гүйсэд согсолоотой харагдана. Жэшээнь, Ц-Д. Бадмажапов, З. Цыдыпов, Ц-Д. Жалсанов гэгшэд культиваци хэхэ даабаряа 123—131 процент дүүргээ. Паар хахалалга дээрэ Д. Цыбанов нормоёо 140 процент дүүргэжэ, онсо шалгараа.

Механизаторнуудай амарха эрхэ байдал стан дээрэ хангагданхай. Столово, бани хүдэлнэ. Эрхим дүн туйлаха гэбэл, эндэ бүхы арга бии...

Шэнэ ажахын шиидхэхы үдэрнүүд үргэлжэлһөөр.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу механизатор Ж. Генинов; К-700 трактор жолоододог В. Гашинов.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фотонууд.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺАЙНДЭР

ВОЛГОГРАД. (ТАСС) СССР-эй ба ЧССР-эй залуушуулай хани барисаанай эндэ нээгдэһэн III фестиваль аха дүү нэгэдэлэй толотомо жагсаал болон тодорбо.

Ами наһаяа алдаһан тэмсэлшэдэй талмай дээрэхи Мүнхын галай хажууһаа залуушуулай колоннонууд Мамайн добуун тээшэ дабшажа, баяр ёһолол эхилээ. Социалис мүрысөөндэ амжалта туйлажа, Волгын эрье дээрэхи залуушуулай һайндэртэ хабаадаха эрхэдэ хүртэһэн Ленинскэ комсомолой болон ЧССР-эй Залуушуулай социалис союзай эрхим түлөөлэгшэд жагсаалда ябалсаа.

Суута добуунай дэргэдэ митинг болобо. Волгоградай фестиваль онсо удха шанартай юм, гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. Москвада үнгэргэгдэхэ залуушуул болон студентнүүдэй бүхэдэлхэйн XII фестивальда бэлэдхэлэй үедэ, Илалтын 40 жэлэй ойн урда тээ тэрэ үнгэржэ байна. Түби дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал аршалан хамгаалгын, социализмын ба коммунизмын нангин уг зорилгонуудай илан мандалгын аша туһада хамтын тэмсэлдэ шуһаар батадхагдаһан совет ба чехословак арадуудай хани барисаае хүгжөөн гүнзэгырүүлхэ ёһо заншалнуудта залуушуул үнэн сэхэ юм.

Фестивалиин программын ёһоор, залуушуулые интернациональна ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар аха дүү союзууд дүй дүршэлөө халан абалсаха, ажалша коллективүүдтэй уулзаха, концертнүүд табигдаха юм. Хоёр ороной залуушуулай уран зурагай ба шэнжэлэлгын зохёохы ябуулгын выставкэнүүд нээгдэнхэй.

ОЛОН ТҮМЭНЭЙ УНИВЕРСИТЕТ

В. И. ЛЕНИНЭЙ ТҮБЭЙ МУЗЕЙН 60 ЖЭЛ

Ленинэй суртал бодолнуудые идхалгада, вождиин ажаябадалай ба ажал ябуулгын жэшээ дээрэ, КПСС-эй болон совет арадай революционно, дайшалхы ба ажалай ёһо заншалнууд дээрэ ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ В. И. Ленинэй Түбэй музей шухала үүргэ дүүргэдэг юм. Тэрэнэй байгуулагдаһаар 60 жэл гүйсэбэ.

Гайхамшагта үдэртэй дашарамдуулан, майн 31-дэ Москвада, Союзуудай байшангай Октябрьска залда баярай суглаан болобо. Ниислэлэй партийна эдэбхитэдэй түлөөлэгшэд, эрдэмтэд, КПСС-эй ветерануud, пропагандистнууд, ороной ленинскэ болон түүхын-революционно музейнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, гадаадын айлшад тэрээндэ хабаадаба.

Музейн директор О. С. Кривошеина элидхэл хэбэ. Совет засагай түрүүшын жэлнүүдһээ Ленинэй зохёол бүтээлнүүдые суглуулжа, хадагалха, тэрэниие арадай хэрэглэхэ баялиг болгохо зорилго Коммунис парти музейн урда табиһан юм гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Ленинизмые идхалгада музейнүүд шухала үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй юм. 1924 оной майн 31-дэ РКП (б)-гэй XIII съездын шиидхэбэреэр байгуулагдаһан В. И. Ленинэй Түбэй музей энэ зорилго бэелүүлдэг. Мүнөө энэмнай В. И. Ленинэй революционно ажал ябуулгые, агууехэ баялигуудые, КПСС-эй түүхые ба политикые шэнжэлхэ, идхан дэлгэрүүлхэ талаар түрүү түбүүдэй нэгэниинь болонхой.

Партиин уряалаар музейе байгуулгада, хүгжөөлгэдэ Владимир Ильичэй дүтын соратнигууд, партиин ветерануud, гадаадын оронуудай коммунистнууд, элдэб үеын хүнүүд эгээл эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан юм. Мүнөө музейн жасада 800 мянганһаа дээшэ зүйлнүүд хадагалагдажа байдаг. Тэдэнэй дунда Ленинэй зохёолнуудай түрүүшын хэблэлнүүд, тэрэнэй статьянуудтай газетэ, журналнууд, онсо шухаг фото-зурагууд, хубиин хэрэгсэлнүүд, уран һайханай ленинианын зохёолнууд бии юм.

Баян жасатай дээрэһээ музейн шэнжэлэлгын-экспозиционно хүдэлмэри тусхай зорилготойгоор ябуулха аргатай юм гэжэ үтэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ. 34 залнуудтань 12 мянганһаа дээшэ экспонат дэлгээгдэнхэй. В. И. Ленинэй асари ехэ хүдэлмэри, ленинизмын бүхэдэлхэйн түүхэтэ удха шанар, социалис байгуулалтын бүхы шатануудтахи КПСС-эй зохёохы ажал ябуулга үндэһэ баримтанууд дээрэ бүхы талаһаа гүнзэгыгөөр харуулагдадаг юм.

Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, музейн коллектив шэнжэлэлгэ-идхалгын болон ниитэ-политическэ хүдэлмэриин онол аргануудые нарижуулан һайжаруулдаг. Вождиин намтарай зарим үенүүдээр, КПСС-эй түүхээр ба политикаар, марксистско-ленинскэ теориин болон социалис байгуулалтын шухала асуудалнуудаар 60 гаран лекци уншагдадаг, ленинскэ үдэрнүүд болон ленинскэ «пятницанууд», партиин ба ажалай ветерануудтай, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй, эрдэм ухаанай ба соёлой ажал ябуулагшадтай уулзалганууд үнгэргэгдэдэг, тематическа выставкэнүүд эмхидхэгдэдэг юм.

В. И. Ленинэй Түбэй музей олон тоото ленинскэ музейнүүд болон ленинскэ таһалгануудта ехэ туһаламжа үзүүлдэг. Байгуулагдаһан түрүүшын үдэрнүүдһээ интернациональна үргэн ехэ харилсаа холбоо бэелүүлдэг юм.

Үргэн ниитэ хүдэлмэришэд болон таряашадта музей зорюулагдаха ёһотой гэһэн партиин заабариин ёһоор музей ажал ябуулгаяа эрхилдэг юм гэжэ О. С. Кривошеина хэлэбэ. Хүнүүд эндэ таһалгаряагүй ерэжэл байдаг. 60 жэл соо 54 миллион шахуу хүн музейдэ орожо хараа юм. Музейн коллектив саашадаашье ленинизмын суртал бодолнуудые эсэшэ сусашагүйгөөр идхаха, В. И. Ленинэй ажаябадалай болон ажал ябуулгын жэшээ дээрэ ажалшадые хүмүүжүүлгэдэ үшөө ехэ хубитаяа оруулха байна.

Гайхамшагта үдэртэй дашарамдуулан, музейн хүдэлмэрилэгшэдые партийна организацинуудай, ажалша коллективүүдэй, Москвагай олониитын түлөөлэгшэд үнэн зүрхэнһөө амаршалба. (ТАСС).

...ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

...үүн районуудта ...дэлмэри жэгдэ ... эхилээ. Ураал ...Сибириин, Казах...газартай област...ханизаторнууд ха...һото ургамалнуу...

...н олонхи рай...дэр баян ургасын ...үндэһэ һуури та... тааруу зохид ...тонхой. Газарай ...шигтэй, агропро... нэгэдэлнүүд бар... үрэһэ хүрэн...минеральна үтэг...хангагданхай. Мү...нууд тарилгын таа...болзор алдахагүй ..., хүдэлмэриин ...дхана. Энэ зорилгоор олохон колхоз, совхозуудта вахтова арга хэрэглэжэ, механизаторнууд 2—4 час хүдэлөөд лэ, нэгэ нэгэеэ һэлгэнэ. Үргэн абасатай агрегадуудые хэрэглэн, мүн тэрэшэлэн тракторнуудые һүниин сагта хүрьһэ элдүүрилгэдэ, харин үдэртөө тарилгада хэрэглэжэ, ехэ сагаа алмана.

СССР-эй ЦСУ-гай мэдээнүүдэй ёһоор, орон дотор бүхыдөө 102,4 миллион гектарта хабарай ургамалнууд таригдаад байба. 57,5 миллион гектар талмайда ороохото ба ороохото-бобово ургамалнууд (кукурузые оруулангүй) таригдаад байба. 16,8 гектарта шэнниисэ, ешмээн—18,9, просо — 1,7, гэршүүхэ — 0,8, ороохон болгогдохо кукуруза — 3,8 миллион гектарта таригдаа.

Урдахи олохон районуудай механизаторнууд ороохото ургамалай тарилгые дүүргээд, тараалангай хойноһоо харууһалжа эхилээ. Украинын, Россин Хара хүрьһэтэй областьнуудай олохон ажахынууд саахарай свеклын полидо зуруд хоорондын элдүүрилгэ хэнэ.

Буртаг үбһэнтэй тэмсэлдэ ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ хүдэлмэридэ ургамалнуудые хамгаалгын бүхы арга хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэ шухала гэжэ мэргэжэлтэд тэмдэглэнэ. Теэд зарим газарта гансал химическэ үтэгжүүлгэ хэрэглэгдэдэг, бусад үтэгжүүлгэ тухай мартадаг байһаниинь халагламаар.

Ирригаторнууд элдэб ургамалнуудые уһална. Волгоградай ажахынууд үнэтэ үүсхэл гаргаа юм. Агропромышленна комплексын талаар партнернуудтай хамта тэдэнэр уһалагдадаг газарые 10 мянган гектараар үргэдхэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Зунай гарахаяа байхада таряашадай хэхэ хэрэг олон. Ороной урда нютагуудта тэдэнэр шэнниисэ, ешмээн хуряажа, ногоо сабшажа эхилээ. Колхоз, совхозууд тоогой ажахые, ороохо, хартаабха, овощ ба үрэ жэмэс хадагалха байрануудые заһажа бэлдэнэ.

АШХАБАД. Ороохо хадаха, сохихо, зөөхэ хүдэлмэридэ бага гаргашатайгаар эрхим дүнгүүдые туйлахадань Туркменистанай таряашадта бригадна подряд туһалха юм. Һаяхан тэдэнэр республикын полинуудта ороохо хуряалгын комбайнуудаа гаргаба.

Ажалай аккордно-шангай түлбэри тэдэнэй хүдэлмэриин үндэһэ һуури болгогдоо юм. Энэнь таряашадые эсэсэй үндэр дүнгүүдые туйлахыень урмашуулна.

Таряашадай партнернууд— Сельхозтехникын заһабарилагшад хэрэгтэй узелнууд болон детальнуудые нөөсэлэнхэй. Дүшөөд шахуу Райсельхозтехникэдэ машинно-тракторна паркын техникэ заһабарилгын тусхай албанууд хүдэлжэ эхилээ. Ороохо хуряалгын 138 комплекс тэдэнэр хангаха байна.

(ТАСС-ай корр.).

ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЭ БЭХИЖЭНЭ

Расизмын ба апартеидэй һүүлшын гуламтануудые усадхахын түлөө, бэеэ дааһан байдалай, эб найрамдалай ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө Африкын арадуудай тэмсэлые СССР шууд сэхээр дэмжэнэ. Африкын урда хубиин арадуудтай һаналаа нэгэдэлгын долоон хоногой үедэ үнгэргэгдэһэн суглаанууд, митингнүүд дээрэ энээн тухай тэмдэглэгдэһэн байгаа. ООН-ой шиидхэбэреэр үнгэргэгдэһэн энэ долоон хоног майн 31-дэ манай орондо дүүрэбэ.

Колониализмын дарлалта мүлжэлгэһөө мултарһан Африка түбиин залуу гүрэнүүд национальна байгуулалтадаа, социально-экономическа хүгжэлтын орёо шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ехэ амжалтануудые туйлаа гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Шэнэ Африка эб найрамдалай, аюулгүй байдалай ба уласхоорондын тогтууритай байдалай түлөө арадуудай тэмсэлдэ хабаадана. (ТАСС).

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

ҮНЭН ЗҮРХЭНҺӨӨ ОРОЛДОХО

Мүнөө хабарай сэлмэг тэрэ үдэрые хэзээдэшье мартахагүйб. Эхэ оронойнгоо нийслэл Москва хото ошожо, Кремлиин Ехэ ордон соо түрүүшынхеэ орһондоо миний сэдьхэл зүрхэн доһолон, ямар нэгэн хүсэтэ омогорхолоор билтаржа байгаа бэлэй. Арадай бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэд — депутадуудтай хамта СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессидэ хабаадалсаха золтой байгааб.

Хүгжэлтэ түгэс социалис обществын бүхы арга боломжо, булюу һайн талаень саашань хүгжөөхэ, оронойнгоо экономическа хүсые улам бэхижүүлхэ тухай асуудалнууд тэрэ сесси дээрэ хэлсэгдээ. Нэн түрүүн совет арадай һуудал байдалые бүри һайжаруулха, эрдэм ноуха, соёл болбосоролые саашадань хүгжөөхэ, арадай элүүр энхые хамгаалха, эрдэм һургуулиие наринжуулан һайжаруулха, дүрбэн тэгшэ хүниие хүмүүжүүлхэ гэхэ мэтэ асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаа һэн. Гүрэн түрын иимэ шухала, түйлэй ехэ удхатай асуудалнуудые шиидхэлсэхэ гээшэ нам мэтэ юрын малша хүнэй хэрэгтэ ямар үндэр нэрэ хүндын хэрэг бэ гэжэ би сэдьхэлдээ гүнзэгыгөөр ойлгожо байгааб. Арад зонойнгоо иимэ ехэ этигэл найдабари түрүүлэн дээрээ байхадань, тэрэнииень юүгээр харюулхабиб гэжэ баһал досоогоо бодожо байһамни элитэ.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленум дээрэ, мүн СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэшье үгэ хэлэхэдээ, нүхэр К. У. Черненко, табигдажа байһан энэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тула совет хүн бүхэн өөрынгөө хүдэлжэ байһан газарта үдэр бүхэндэ үндэр бүтээсэ түйлаахаар ажаллаха ёһотой гэжэ онсолон заагаа һэн.

Иигэжэ эрэхэдээ, бидэ, хүдөөгэй ажалшад, малшад эдэ асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаа оруулха, түбхын түрүүн оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын түлөө бүри харюусалга ехэтэйгээр хүдэлхэ болонобди гэжэ һайн ойлгооб. Энэниие хүдөөгэй бүхы хүн зон баһал гүйсэд мэдэрнэ, тэрэниие бэелүүлхын түлөө оролдоно бшуу.

Энэнһээ уламжолан, өөһэдынгөө колхозой ажалшад, малшадай ажал тухай товшоор хэлэхэ хүсэл түрэнэ.

Манай колхоз табан жэлэй гурбадахи жэлдэ, мүн байгша ондошье зарим тэды амжалтануудые түйлажа байна. Тусхайлбал, нёдондо ажахымнай гүрэндэ ороһоно тарая ехээр худалдажа, табан жэлдэ энэ продукци тушааха түсэбөө 170 процент дүүргэжэ шадаа. Мүнөө жэлэй ургасын бата бэлэй үндэһэ һуури табихын тула манай механизаторнууд бодотоор оролдожо байна. Мүнөө таряалан дээрэ эдэ трактор, машинанууд хэдэ саг соогоо, һайн шанартайгаар хэрэглэгдэнэ. Минии нүхэр Пётр Гыльнэев тракторна бригадые хүтэлбэрилдэг. Тиимэһээ минии бодол мүн баһал тараан ажалда хандуулагдана. Гадна малай тэжээлэй эхээр абтаал һаань, бидэ малшад һүү, мяха, нооһо ехэ абаха юмбибди.

Хонишодоймнай бригаданууд үбэлжээгээ, түл абалгаа амжалтатайгаар үнгэргэбэ. СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Дулмажаб Доржитаровна Будаевагай бригада эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга түлжүүлжэ байна. Тиихэдэ Ф. Зайнулин, В. Романов гэгшэд мүн лэ зуутанай тоодо оронхой.

Һаалиин фермэнүүдэй һаалишад, малшадай ажал тухай тогтон хэлэхэ ёһотойб. Үнгэрһэн жэлдэ колхозой һаалишад, малшад һү үйлэдбэрилхэ талаар горитой амжалтануудые түйлаһан хадаа тэрэнээ улам саашадань арьбадхаха уялгатай байһамнай элитэ. Гүрэндэ һү худалдаха жэлэй түсэб нёдондо 119 процент бэелүүлэгдээ һэн. Ажахын түрүү һаалишад Л. Дылыкова, Т. Закирова гэгшэд үнеэн бүриһөө тус тустаа 3000 гаран килограмм һү һааһан габьяатай. Би мүн лэ гурба мянганай дабаае дабажа, дүн хамта 656 центнер һү һааһан байнаб.

Энэ амжалтаяа улам батадхаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэй, урма зоригтойгоор шэнэ жэлэй эхинһээ хойшо ажаллажа эхилээбди. Гэбэшье һанаһан хэрэг ходо дуран соо бэлэхэнээр бүтэдэггүйнь мэдээжэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, юундэшьеб һүүлэй үедэ ажал хэрэгнай зарим тэды доройтожо захалаа. Жэшээлхэдэ, үбэлжэлгэдэ хангалтагүй муугаар бэлдэһэн дээрэһээ фермэнүүднай үбэлэй тэнгэһээ хойшо, хабартаа һү бага һаагаа. Тусхайлбал, тэжээлэй элбэгээр нөөсэлэгдэһэн байгаашье һаа, ажалай эмхидхэлэй муу байһан дээрэһээ, үбһэ, һолоомоной саг болзортоо фермэнүүдтэ асарагдаагүйһөө болоно, үнеэдэй тэжээлээр таһалдаха ушар хэды дахин үзэгдөө. Тэрэшэлэн тэжээл буйлуулха цехэй бирагүйгөөр хүдэлгэгдэһэн дээрэһээ горитой һүн алдагдаа гэжэ һананаб. Тодорхойлон хэлэхэдэ, һү гүрэндэ тушааха жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэб оройдоо 85 процент бэелүүлэгдээ. Мүн мяха тушааха түсэб дүүргэгдээгүй. Имагтал ажалай эмхидхэлэй хангалтагүй муугаар табигдаһан, хүдэлмэриин журамай һуладаһан дээрэһээ иимэ байдал тохёолдоо гэжэ хэлэхэ байнаб. Эндэ фермэнүүдые даагшад, зооветмэргэжэлтэд, мүн һаалишадшье зэмэтэйбди гэжэ мэдэрхэ шухала. Эдэ бүгэдэ тухай колхозой хамтын суглаанда, үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэшье шанга хөөрэлдөөн болоо, шүүмжэлэл хэгдээ.

Үйлэдбэриин эдэ шухала асуудалнуудые шиидхэлсэхэ үүргэтэй байһанаа би һайн ойлгожо, колхоздоо боложо байһан бүхы хэрэгүүдые сэдьхэлдээ дүтэ байлган, өөрөө арадай найдабаряар үгтэһэн депутадай эрхые хэрэглэжэ, тохёолдоһон дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ абалсаха гэжэ оролдоноб.

СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гээшэ тон шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Үнэхөөрөөшье, ургажа ябаа үетэниие ажалаар хүмүүжүүлхэ үүргын айхабтар ехэ байһаниинь хэндэшье мэдээжэ.

Һурагшадые колхозой үйлэдбэридэ хабаадуулха талаар манай ажахыдашье горитой ажал ябуулагдадаг. Жэл бүри зунай амаралтын үедэ Ноёхоной дунда һургуулиин аха классай һурагшад эхэһээ һалгаагдаһан хурьгадые амяраа отаранууд болгожо харууһалхада туһалалсадаг, мүн хурьгадые намар болотор шахан таргалуулдаг заншалтай болонхой. Һурагшадай-үйлэдбэриин бригадануудта хүдэлэлсэжэ дүршэһэн хүбүүд, басагадай олонхинь түрэл колхоздоо ажаллахаяа үлэдэг. Сэхыень хэлэхэдэ, мүнөө үедэ үйлэдбэриин шухала участогуудай гол хүсэн имагтал залуушуул болонхой. Һургуули ажахы хоёрой хоорондын нягта холбоон бүри бэхижэнэ. Түрэлхидэй комитедэй гэшүүн байһан тула залуу халаание хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаха гэжэ оролдодогби.

Эдэ үдэрнүүдтэ Буряадай комсомол 60 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхэнь. Манай колхоздо эрхимээр ажалладаг комсомол-залуушуул олон. Тэдэнэр эхэ, эсэгын ажалай һайн һайхан заншалта хэрэгые үргэлжэлүүлнэ.

Манай орон дотор хэгдэжэ байдаг бүхы һайн һайхан хэрэгүүд арад зоной аша туһада, бүхы дэлхэйдэ эб найрамдал, амгалан байдал тогтоохо хэрэгтэ зорюулагдана. Бидэ малшад, һаалишад өөһэдынгөө үдэр бүриин ажалаар тэрээндэ хубитаяа оруулха ёһотойбди, оруулнашьебди. Тиимэһээ улам бүри эдэбхитэйгээр, габшагай шангаар хүдэлхэ, бүхы дутагдалнуудаа түргэн усадхаха манай уялга, нэрэ хүндын хэрэг болоно.

З. ГЫЛЫКОВА,
Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан, СССР-эй Верховно Соведэй депутат.

КОММУНИСТ ТУХАЙ *хөөрөөн*

Ара-Хэжэ, Элхи нютагуудай зон хэр угһаа хойшо һүбэлгэн бэрхэ, ажалша бүхэриг байһан гэжэ суурхадаг бэлэй. Тэрэ эрмэлзэлынь мүнөөшье дабтагдан шэрээглэһээр. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой диилэнхи олон механизаторнууд, малшад, үйлэдбэриин бусад мэргэжэлтэд дааһан хэрэгтээ шуналтайгаар хандадаг, габшагайгаар, үрэ дүн баянтайгаар ажалладаг гээшэ. Энэ алдар солонь холо ойгуур сууряатаад лэ байдаг шуу.

Иигэжэ нютагайнгаа бэрхэшүүлые магтан дурдаха зуураа, энэ олоной эдэбхиие, үүсхэлтэ хэрэгые ажахымнай коммунистнууд бадарган хүгжөөнэ, коллективүүдэй дунда эмхидхэгдэдэг социалис мүрысөөе толгойлно гэжэ онсо тэмдэглэхэ хүсэлэнтэйб. Коммунист бүхэн түрүү ябаха, жэшээ харуулха уялгатайшье юм бэзэ. Энэ уялгадаа хүрэхын тула баһал ехэ хүсэл оролдолго, үнэн сэхэ сэдьхэл хэрэгтэй гүб даа.

Энэ хэлээшэеэ батадхахын тула хэдэн жэшээ дурдалтай болоно. Ажалай Улаан Тугай орденто коммунист Жамсо Бадмаевич Самьяев гушаад жэлэй туршада трактористаар ажаллаа. Звеное даагшааршье, бригадираашье хүдэлһэн байха. Мүнөө тэрэ бригадир тушаалтай.

УРМАШАНАБ, БАЯСАНАБ

Олон залуу колхозникууд тэрэнэй һургаал заабари доро механизаторай мэргэжэл шудалһан, ажалай үргэн замда гараһан юм. Үнгэрһэн 1983 ондо коммунист Самьяевай бригадын коллектив 1180 гектарта ороoһото ургамалнуудые тарижа, эсэсэй эсэстэ тус бүриһөөнь 16 центнер ороoһо сохижо абаа һэн. Энэ манай нютагай эрхэ байдалда урдань түйлагдаагүй үрэ дүн гээшэ. Мүнөө жэлдэ 1250 гектар газар дээрэ ороoһото ургамалнуудые тариха түсэбтэй, тэрэнээ дүүргэжэ шадахашье байха. Энэ жэлэй сагай уларил буруулган байжа, энэ хүдэлмэридэ һаад түбэг ушараа. Гэбэшье энээнһээ огто тунхарингүй ажаллажа байдаг шуу.

Колхоздомнай үшөө нэгэ бригада эмхидхэгдэнхэй. Тэрэниие залуу коммунист Борис Найданов хүтэлбэрилнэ. Энэ коллективэй хэхэ юумэниинь баһал ехэ. 900 гаран гектарта тэжээлэй олон янзын ургамалнуудые тариха, ургуулха, хуряан абаха даабаритай. Тэрэ тоодо ная гаран гектар хартаабха һуулгадаг. Коммунистын даадаг энэшье бригада һанаһанда хүрэмөөр, урагшатайгаар ажалаа ябуулдаг солотой. Коллектив доторой журам шанга, ажалай эмхидхэл һайн. Иимэ байдалтай байхадань урмашангүй яахабши.

Колхозой партбюро коммунистнуудые үйлэдбэриин гол һалбаринууд дээгүүр таарууруулаар хубааралан табиха, тус бүридэнь харюусалгатай участок даалгаха гэжэ горитой оролдолго гаргадаг гээшэ. Тиигэжэ Игорь Мелентьевич Якимовые, Галсан Дармаевич Дондуковые болон бусад хэдэн коммунистнуудые колхозой правлени луговодоор томилһон юм. Тэрэ ехэ найдалыень тэдэнэр һайнаар дүүргэжэ шадана. Жэшээнь, И. М. Якимов даажа абаһан 217 гектар сабшалангай хүрьһэнэй үрэжэл һайжаруулхын тула нилээд ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Энээхэн үнгэрһэн намар, үбэл болон хабарай сагта сабшалан дээрээ 600 тонно наг шэбхэ гаргаа, 110 центнер минеральна үтэгжүүлгэ сасажа үрдеэ. Мүнөө сабшалангаа хоёрдохёо уһалжа байнхай. Иимэл оролдосотойгоор ажалладаг хадаа жэл бүхэндэ үбһэ ехээр сабшажа абана. Нёдондо нүхэр Якимов гектар бүриһөө 32,8 центнер үбһэ хуряажа, ажахы доторoo түрүүлһэн алдартай.

Луговод Г. Д. Дондуков пенсионер хүн. Тиигэбэшье 120 гектар сабшалангай үрэжэл дээшэлүүлжэ байнхай. Нёдондо гектар бүриһөөнь 20 центнер үбһэ сабшажа һурилөөд, колхоздоо тушааһан юм. Мүнөө жэлдэ тэрэнһээ дээгүүр хэмжээнэй үбһэ абахал байхаб гэжэ хөөрэдэг. Урдаа... стын, наһажаал ко... хэлэһэндээ хүрэхэ б... найдамтай ааб даа.

Нютагайнгаа ... түрүү коммунист... рэнгүй үнгэрхын ... хэн бэ гэхэдэ, Эн... евич Батуев боло... Горхоной 3-дахи ... хонишон юм. 1962 ... хониндые харууһал... жэлдэ отделение... шээр хүдэлжэ бай... хинаа хонин ажа... Мүнөө 900 шаху... дые гэр бүлөөрөө... рууһалжа байна ... лынь хүсэ шада... гаар ондо ороо, ту... абтаа. Саб гэмэ ... ажалдаа анхарал... дадаг малшадай ... Үрэ дүн дунда ... тай аал?

Жэшээтэ ажала... хитэй нитынгээ ... гаар ажахы доторо... зондоо хүндэтэй ... мунистнууд манай... олон ааб даа. Эн... тухайнь бэшэхэ г... да гайтай хэрэг ... на. Нютагайнгаа ... нуудай ажал хэрэ... сажа ябадаг һэн ... ман тухайнь б... хөөрэхэ гэһэн хү... лүүлхые оролдобо...

Р.-Д. Ш...
худөө ...
Загарайн райо...

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ — ҮНДЭР УРГАСАДА

МҮНӨӨҺӨӨ БЭЛЭДХЭЛ ХЭРЭГ...

Хабарнай ута унжагай, хүйтэн, һалхитай, саһатай байжа республикымнай ажахынуудта тарилгын хүдэлмэри урдынхиһаа хэдэн хоногоор хожомдожо ябуулагдаа. Эртүүр ороһон нойтон саһан, хура бороон хатажа байһан газараймнай хүрьһэндэ ехэхэн шиигүгэһэн байха. Иигээд лэ газаа дулааржа захалхадаа тарилгамнай жэгдэ бултайжа, яһала баян ургаса абтахаар гэжэ хүлеэгдэнэ.

Республикымнай зарим түрүү ажахынуудай мэргэжэлтэд, механизаторнууд тогтууритай баян ургаса ургуулхын түлөө байгаалиһаа хайра хүлеэжэ байдаггүй, харин тарилгаяа агротехническэ эгээл таарамжатай саһа сагта һайн шанартайгаар үнгэргэдэг байха юм. Тиихэдэ тарилгадаа эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгэ хэрэглэжэ, үрэһэнэй ороoһо суглуулхаар тусхай участогто тарилга хэдэг заншалтай. Тобшолбол, тарилга хэхэдээ сагай уларилай хубилалтые, нютагайнгаа байгаалиин эрхэ байдалые, газарайнгаа хүрьһэнэй бүридэлые бүхыдэнь хараада абадаг гуримтай. Иимэ эмхитэй ажахыда ороoһо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай тогтууритай баян ургаса заабол хуряагдана гээшэ.

Байгша ондо республикымнай механизаторнууд хабарайнгаа тарилгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа, эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна. Илангая үрэһэнэйнгөө ороoһо сег болзортонь тарилгын шанарта хүргэжэ үрдиһэн байха юм. Байгша ондо таригдахаар бэлэдхэгдэһэн үрэһэ хүрэнгын 78 процентнь тарилгын шанарта хүргэгдэһэн байна. Үрэһэ хүрэнгэеэ сэбэрлэжэ, илгаха, тарилгын шанарта хүргэхэ талаар Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Хяагтын, Хориин районуудай колхоз, совхозуудта ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаа гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Эндэ үрэһэнэйнь 86—95,5 процент тарилгын шанарта хүргэгдөө юм.

Таряа таридаг арбан зургаан районой юһэндэнь үрэһэнэй ороoһоной 81 процентнь тарилгын шанарта хүргэгдэнхэй. Тиихэдэ бүхы ажахынуудай 30 процентһээ олонхинь бии байгаа бүхы үрэһэеэ тарилгын шанарта хүргөө юм. Зүгөөр энэ амжалта бидэнэй һанаае амаруулха ёһогүй. Бидэ байгша оной ургасаһаа үрэһэнэй ороoһо абажа хадагалхадаа 90 процентыень тарилгын шанарта хүргэжэ, тэрэнэй 60 процентһээ бага бэшыень I—II классай шанартайгаар сэбэрлэжэ, илгажа бэлдэхэ болонобди, Манай республика дотор мүнөө бэлиг шадабаритай, эрилтэ харюусалгатай агрономууд олон. Тэдэнэй оролдолгоор иимэ дүн түйлагдаха гэжэ найданабди. Жэшээлбэл, Хориин районой Үдын, Дээдэ-Тайлсын, Мухар-Шэбэрэй, районой «Авангард» совхозуудай, «Искра», «Родина», «Коммунизм», Хяагтын районой «Заря» колхозуудай, Хяагтын, Бэшүүрэй районой Бэлюутын совхозуудай агрономуудай үүсхэл оролдолгоор үрэһэнэйнь бүхы ороoһон тарилгын шанарта хүргэгдөө бэлэй. Тиин гэһээ Сэлэнгын, Хэжэнгын районуудай зарим ажахынуудай агрономууд бэлиг шадабаряа гаргажа, һанаһанда хүрэмөөр ажаллаагүй. Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо диилэнхи үрэһэниинь ондоо ургамалай, буртаг ногооной үрэһэнтэй холигдоһон байшоо. Жэл бүхэндэ хүрэнгынгөө ороoһо һайнаар хордодоггүй дээрэһээнь үрэһэниинь хатуу гуламняада нэрбэгдэнхэй байба. Тэрэшэлэн Кабанскын, Прибайкалиин районуудай ажахынуудта үрэһэнэй ороoһон муугаар бэлдэгдээ.

Байгша оной тарилгада хэрэглэхээр баян ургасатай, хоморой сортын ургамалнуудай үрэһэн горитойхоноор хаагдаа бэлэй. Энэ хүрэнгөөр гол түлэб үрэһэнэй участогууд таригдахаар хараалагдаһан байгаа. Жэшээлбэл, Хориин районой Үдын, «Георгиевский» совхозуудта бүри үбэл байхада үрэһэнэй участогууд тодорхойлогдожо, ямар сортын таряа тариха, мүн тарилгынь нормо зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Үрэһэнэй участогуудта фосфорно үтэгжүүлгыень үрэһэнтэйнь зэргэ оруулхаар хараалагдаа бэлэй. Дурсагдагша ажахын агрономууд үрэһэнэй ороoһоной складуудые даагшадта хүрэнгын ороoһоной хаана таригдаха тухай ойлгуулһан байгаа. Иигэжэ эндэ ёһотойл үрэһэнэй участогууд байгуулагданхай гээшэ. Тиин гэһээ хүршэ Хориин, Хасууртайн совхозуудта баян ургасатай, үрэһэнэй участогто таригдаха хүрэнгынь ороoһон юрын поли дээрэ таригдажа байгаа. Мүн эндэ тарилгынь нормо 1,5 дахин дээшэлүүлэгдэһэн байба. Эдэ бүхы дутагдалынь тусхай шалгалтаар дары элирүүлэгдэжэ усадхагдаа бэлэй.

Жэл бүхэндэ тогтууритай баян ургаса ургуулагшад бүхы хүдэлмэрээ тусхай түсэбэй ёһоор, эмхи гуримтайгаар ябуулдаг юм. Түрүү ажахынуудта үрэһэнэй участогууд, оруулагдаха үтэгжүүлгэнь, тарилгынь нормо, саг болзор, хэрэглэгдэхэ үрэһэнэйнь сорт уридшалан тодорхойлогдонхой байдаг. Мүн таряанайнь тоог дээрэ хэзээдэшье сэбэр, үрэһэ хүрэнгэ холисолдохоор бэшэ амяарлагданхай байхыень харахадашье аятай. Илангаяа Хориин районой Үдын, «Георгиевский», Улаан-Үдын районой Оронгын совхозуудай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Кабанскын шубуунай фабрикын агрономууд, складуудые даагшад тоог дээрээ эмхи гуримтай байлгадаг.

Үрэһэнэй участогһаа эрхим шанартай хүрэнгын ороoһо суглуулжа абахын тула хабартаа тарилга хэхэдээ сеялкэеэ урид тариһан үрэһэнһөө, буртагһаа һайса сэбэрлэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ сэбэрлээгүй байбал, ондоо ургамалай үрэһэн холигдожо, бүхы тарилгань голодоһондо гаргагдажа болохо бшуу.

Таряанай тоог дээрэ үрэһэ хүрэнгэ хордоһон машинануудаа заабол ороoһонһоо, хороноһоо сэбэрлэжэ угааха, тоһодохо эрилтэ табигдана. Удаань хадагаламжада тушааха хэрэгтэй. Үрэһэнэйнгөө участогуудые тарижа дүүргэ... һээр тусгаар тэмд... римтай. Тусхай с... рэ полиинь хэмжэ... лайнь сортые, тар... рыень аржытар бэ... госотой байха.

Ороoһото ургама... рижа дүүргэһээр ... гөө складуудые, ... хушалтануудые, ор... лэхэ машинануу... сэбэрлэжэ, дезин... эрилтэ табигдад... юуб гэбэл, зунд... шалта соо элдэб ... муул үдэхэгүй, ... гооной үрэһэндэ ... гүй байна хэ юм.

Таряанайнгаа т... хиие сэбэрлэжэ, ... тай болгоһоной һ... нэ складуудые, ... дые, шулуудама... дые барижа, ор... лэжэ хатааха, аш... машина, техник... жа эхилхэдэ таар... шээлбэл, «Георги... хозой машинист ... липпов ороoһо ... никзээ мүнөө ... захаланхай.

Үрэһэнэй участо... ха һуулгахадаа ... томо хартаабха ... хын тула тарил... дээшэлүүлхэ хэрэг... ха хадагалһан скла... лөөрхэдэ досоохи... лээд, дезинфекци ... заһабарилхада бол... хойлбол, республик... хынуудта бүхы ск... шалта, һарабшану... дэгдэһэн талмайну... сэбэрлэжэ хатаа... буулгаха машина, ... июлиин 25 болото... барилагдажа бэлэн ... хой байха ёһотой.

Ажахынуудай ... олон жэлэй ногоо... дэ оһсо анхарал... ха болоно.

Тобшолбол, респ... ажахынуудай агро... оной ургасаһаа һ... тай үрэһэнэй ор... таабха хүсэд хүрэ... абахын тула мүнөө... тойхон хүдэлмэри ... зэргэтэй.

К. САН...
республикын ...
спекциин ...

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛНЭ

Загарайн районой «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин избёосхо бутаргажа илгадаг фабрикын хүдэлмэришэд үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ, байгша оной дүрбэн һарын түсэбтэ даабариие болзорһоонь урид дүүргэһэн байна.

Тус фабрикада дүршэл шадабаритай болоһон 64 хүн бүхы арга боломжонуудаа элсүүлэн ажаллана. Тэдэнэр түсэбөөр хараалагдаһан 65 мянган тонно избёосхо бутаргаха даабарияа 445 тонноор үлүүлэн дүүргэжэ шадаа. Эндэ экскаваторай машинист А. М. Горюнов, бутаргадаг машинын машинист С. Х. Давыдов, слесарь В. А. Букасеев, хүдэлмэришэд Г. В. Морогова, Р. А. Шемелина, А. И. Бородина гэгшэд габшагайгаар ажалланад.

Предприятиингаа байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахын түлөө энэ эбтэй эетэй коллектив дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа байнхай.

В. БАДМАЕВ.

УРАГШАТАЙ

«Связьстрой-6» трестын оньһожоруулагдамал нүүдэл 608-дахи колонныи коллективэй ажал хэрэгүүдынь жэлэй эхинһээ яһала урагшатайгаар ябаа. Энээниие тус колонныи коллективэй дүрбэн һарын түсэбтэ даабариие амжалтатайгаар бэелүүлгэ һайнаар гэршэлнэ. Тусхайлбал, генподрядай талаар түсэб 100,2 процент дүүргэгдэһэн байна. Тэрэ тоодо өөһэдынгөө хүсөөр хэхэ ажалаа 100,4 процент бэелүүлээ. Мүн лэ барилгын товарна продукци тушааха түсэбөө 104,7 процент дүүргэжэ шадаа. Тиигэжэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар түсэб 100,5 процент дүүргэгдэһэн байна.

Эндэ Ю. К. Середкиной хүтэлбэрилдэг бригада бүтээсэ ехэтэй ажалаараа олоной дундаһаа шалгарна. Юрий Константиновичай бригада Зэдын районой «Октябрьский» совхоздо ажахы доторой телефонуудай утаһа татажа байна. Мүнөө тэдэнэр 1985 оной март һарын тоосоогоор ажаллана.

Т. ОЧИПОВСКАЯ,
ПМК-гай нормировщик.

Россин гүрэндэ Буряад ороной һайн дураараа ороһоор 325 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтаха гэжэ шиидэһэн прибор бүтээлгын нэгэдэлэй коллектив түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсые 1 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр хямдаруулха гэһэн партиин табиһан зорилгые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула үсэд шангаар ажаллажа байна.

Тус нэгэдэлэй бүхы хүдэлмэришэдэй 69 процентнь бригадна подрядай гуримаар ажаллана. Үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг цехэй коллектив энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо 12 процентээр ехэ продукци гаргаха гэжэ хараална. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эсэстэ 70 процент ехээр энэ продукци гаргагдадаг болохо юм.

Партиин ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь дүүргэхэ гэжэ шиидэһэн энэ цехэй коллектив жэлэй эхинһээ хараалагдаһан түсэбүүдээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Зүүн гарһаа мастер В. Е. Новолодская инженер-технолог С. И. Калашникова хоёр түхеэрэлгын бүрин бүтэн байһыень шалгажа байна. 2. Ахамад инженер-технолог О. В. Родионовагай (баруун гарһаа) хүтэлбэрилдэг участогай хүдэлмэришэд шэнэ деталь бүтээхэ технологи зүбшэн хэлсэжэ байна.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

ШЭНЭ ГАЗАР: БААТАРШАЛГАНЬ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Гушан жэлэй саада тээ эдэбхи үүсхэлшэдэй һайн дураараа Казахстан ерэжэ, зооһон түрүүшын гадаһа, газарай хүрьһэ хамгаалха мүнөөнэй зэр зэмсэгүүд — эдэ бүгэдэ шэнэ газар ашаглалгын үльгэр домогой шатанууд болоно. Һая СССР-эй ВДНХ-да нээгдэһэн «Шэнэ газар ашаглалгын 30 жэл» гэһэн ойн баярай выставкэ тэрээндэ зорюулагдана.

Сэгээн хуудам талые хэдэн арбаад миллион гектар үрэжэлтэй газар болгон һайжаруулга хадаа партиин уряалаар арадай хэһэн ажалай ёһотой баатаршалга болоно. Баатаршалгань үргэлжэлһөөр гэжэ «Ороoһон» гэжэ павильондо дэлгээгдэһэн шэнэ газарта хабаатай онсо шухаг зүйлнүүд, һонирхолтой фото-зурагууд, картанууд, диаграммануud, македүүд батадхана. Казахстанай, Алтайн, Оренбургын, Волгоградска, Саратовска, Омско, Новосибирскэ, областьнуудай, бусад нютагуудай таряашад ба малшад түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абанхай. Тэдэнэр таряан ажал эрхилхэ шэнэ гуримуудые, промышленна арга технологи нэбтэрүүлхэ, уһалагдадаг гектар бүхэнэй ургасые дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоно.

Ган гасуур жэлнүүдтэшье тогтууритай ургаса хуряадаг, продукциин гаргашые хороодог ажахын тоосооной эрхим бригадануудай дүй дүршэл эдэ түсэбүүдэй бэелүүлэгдэхэ байһые гэршэлнэ. Кустанайска, Саратовска, бусад область болон хизаарнуудай иимэ коллективүүд тухай выставкэ хөөрэнэ.

Толотомо хуудаһан боложо, шэнэ газар ашаглалга түүхэдэ ороо, тэрэ социализмда алба хэнэ.

(ТАСС-ай корр.).

«ТУ» ШЭНЭ ЗАМААР НИИДЭНЭ

«ТУ-154С» түхэлэй турбореактивна лайнер Хабаровск—Магадан гэһэн агаарай замаар түрүүшынхеэ ашаа зөөбэ. Холын Хойто зүгэй, Камчаткын, Сахалинай аэропортнуудта ашаа зөөдэг ИЛ-18 түхэлэй самолёдуудые тэрэ һэлгээ юм.

Алас-Дурнын арадай ажахыда авиаци үргэнөөр хэрэглэгдэдэг. Агаарһаа хүдөө ажахын ургамалнууд хордогдодог, ашагта малтамал бэдэрхэ хүдэлмэри хэгдэдэг. Электрын элшэ хүсэ дамжуулгын лининүүдэй бахананууды тодхоходо, ой хүдөөгэй түймэртэй тэмсэхэдэ авиаторнууд туһалдаг, хүрэхэнь хэсүү газарта эдеэ хоолой зүйлнүүдые, түхеэрэлгэнүүдые абаашадаг юм.

Хабаровск.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

Владивостогой партиин Ленинскэ райкомдо заншалта болоһон обществоведениин хэшээлнүүд залуушуулай эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ зорилготой юм. Дунда һургуулинуудай ахалагша классуудта һурадаг хүбүүд, басагадта зорюулан тэдэнииие үнгэргэдэг юм.

Партиин райкомдо залуушуулай уулзалга эмхидхэхын урда тээ районой дунда һургуулинуудта социологууд шэнжэлэлгэ хэһэн байгаа.

АЛАС ДУРНЫН *хизаарта*

ТАСС-АЙ КОРРЕСПОНДЕНТНУУД МЭД...

Хүбүүд, басагад өөһэдынгөө районие хэр зэргээр мэдэнэб гэжэ мэдэжэ абахадань тэрэ шэнжэлэлгэ туһалаа һэн. Хэшээлэй үедэ партиина ба совет хүтэлбэрилэгшэд һурагшадай асуудалнуудта харюусаһан, районой партиина ба комсомолой организацинуудай, арадай депутадуудай районно Соведэй ажал хэрэгүүдтэй шагнагшадые танилсуулһан байха юм.

Владивосток.

ЭВМ ВАХТАДА ЖАГСАНА

«Таганрог» гэжэ танкер Находкын портдо хүрэжэ ерэбэ. Энэ шэнэ түхэлэй судна Примориин далайн пароходствын флотдо нэмээгдэжэ эльгээгдээ юм.

Танкерай бүхы двигательнүүд автомат түхеэрэлгэнүүдэй туһаламжаар хүдэлгэгдэнэ. Тиимэһээ хүдэлжэ байгаа машинануудай дэргэдэ хүнүүдэй үргэлжэ байһанай хэрэггүй юм.

Мүнөө үедэ «Таганрог» түрүүшын рейсдэ бэлдэжэ байнхай. Зунай навигациин юрын болзорһоо хоёр һараар урид тэрэ Арктикын зүүн секторэй портнуудта ошохо байна. Финляндиин корабль бүтээгшэдэй бүтэ... хүү үшөө хоёр с... Дурнын танкерай... нэмээгдэхэ байна.

Находко.

Примориин хиза...

ХҮҮГЭДЭЙ Х... ҺУРГУУЛ...

БАМ-ай Дипкун... рин тосхоной хү... жэмэй һургуули... үхибүүд бэшэ, мү... шье дуратайгаа... байна. Эндэ ба... соёлой арадай ... механизаторнууды... гын хүдэлмэ... замай барилгаша... жэ композиторну... бүтээлнүүдтэй та... юм.

Һургуулиин ба... кордеоной, фо... скрипкын класс... үхибүүд багшанар... та барилгын бри... заһабарилгын ... нуудта үе- үе бо... шалдаг юм. Һай... да тээ эдэ уулза... зорюулжа, тэдэнэр... Ленин ба хүгжэм... нэ программа бэлд... на.

Дипкун,
Амарай область...

Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойдо

ГАЙХАМШАГТА ХЭРЭГҮҮДНАЙ ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ

жэһэниие тэмдэглээд, өөрынгөө зэргэнүүдые нэмээхэ, хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй үгытэй залуушуулай эрхимүүдыень комсомолдо абаха, РКСМ-эй үүрнүүдые олошоруулха, политическо-олониитын ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин эрхим түхэл янзануудые бэдэржэ олохо, эрхим комсомолшуудые партида дамжуулха тухай уялгалба. Комсомолшуудай һуралсал шухалын шухала зорилго гэжэ онсо тэмдэглэгдэһэн байна.

Тэрэ үедэ, 1924 ондо, республика дотор РКСМ-эй 139 үүр, мүн 2000-һаа тээ үлүүтэй гэшүүд тоологдодог байгаа. 10-һаашье үсөөн гэшүүдтэй үүрнүүд байһан юм. Харин ехэнхи үүрнүүдтэ дунда зэргээр 14—15 хүн ородог һэн.

Комсомолой органуудай түрүүшын һунгалта залуушуулай ажабайдалда тон шухала үйлэ хэрэг байхын хажуугаар, тэрэнэй үедэ комсомолшууд РКСМ-эй хараа зорилгонуудые улам тодоор ойлгожо, РКСМ-эй III съезд дээрэ В. И. Ленинэй хэлэһэн захяа заабаринуудые бэелүүлхын түлөө ... шангаар тэмсэжэ захалба ... үүрнүүд эмхидхэлэй талаар бэхижэһэн, хүдэлмэринь һайжарһан, ажалшадай, илангаяа залуушуулай дунда нэрэ хүндэнь дээшэлһэн байна. Эрхимүүдэй эрхимүүдынь секретарьнараар һунгагдаһан юм.

Районно, городской конференцинүүдэй үзэмжэдэ олон асуудалнууд табигдадаг һэн. Тэрэ үедэ суглаан бүхэндэ мүнөө үеын байдал тухай, мүн совет, ажахын ба соёлой байгуулалтын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг байгаа. Жэшээнь, нютагай Соведүүдэй нэгэдэхи ба хоёрдохи һунгалтын үедэ районой комсомолой 25—30 процентнь сельскэ, сомоной Соведүүдэй гэшүүдээр һунгагдаһан байгаа. Олохон Соведүүдэй түрүүлэгшэнэрээр, секретарьнараар мүн лэ комсомолшууд һунгагдадаг байгаа. Тэрэшэлэн соёлой гуламтануудые эмхидхэхэ, хүн зониие үзэг бэшэг мэдэдэг болгохо талаар комсомолой эмхинүүд тон ехэ эдэбхи үүсхэл гаргаһан юм.

Мүнөө үеын байдалаар РКП (б)-гэй түлөөлэгшэд, мүн комсомол доторой ажабайдалһаа гадуурхи асуудалнуудаар аймгүйсэдкомуудай түлөөлэгшэнэр элидхэдэг заншалтай һэн. Тэрэ үедэ би РКСМ-эй обкомой зүгһөө Хориин аймаг эльгээгдэһэн хүм. Погромно, Шулуута, Кульск һууринуудта болоһон комсомолой суглаануудта, мүн аймагай конференцидэ байлсажа, нютагай комсомолшуудай хэрэгүүдээр үнэн зүрхэнһөө омогорхоо һэм.

Игэжэл Агууехэ Октябрь, совет засаг Буряад орондомнай шэнэ гэрэлтэ ажабайдал асарба гэжэ комсомолой гэшүүн бүхэн баярай мэдэрэлдэ абтажа байгаа бэлэй.

Анха түрүүн, 1923 оной сентябрь соо, республикын комсомолой зэргэнүүдтэ 1069 хүн тоологдодог һэн. Эдэмнай наһаяашье яһала хүсэһэн, мүн ангиин тэмсэлэй, граждан дайнай дүлэн соо нилээд хатуужаһан, найдамтай хүнүүд байһан гээшэ. Суглаанууд, конференцинүүд дээрэ комсомолшууд ямаршье саарһа шагаангүй үгэ хэлэдэг һэн. Саарһан дээрээ бэшэһэндэ орходоо өөрынгөө ойлгоһон соо хэлэхэнь бэлэн байгаа бшуу. РКСМ-эй хараа зорилгонуудые яагаад бэелүүлхэ тухай тэдэнэр тодо һайн ойлгосотой байһан юм.

Комсомолой зэргэнүүдые олошоруулха гэһэн шухала зорилго табигдадаг байгаа. Тэрэниие дүүргэхын тула нэн түрүүн союзда ороогүй залуушуултай холбоогоо бэхижүүлэн, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй байһан юм.

РКСМ-эй Буряадай нэгэдэхи областной конференци 1924 оной майн 5-да нээгдээ һэн. Тэрэнэй хүдэлмэри мүнөөнэй Улаан-Үдын Ленинэй, Сүхэ-Баатарай гудамжануудай бэлшэр дээрэхи углуугай байшан соо үнгэрһэн юм. Мүнөө тэрэнэй нюур талада дурасхаалай самбар хадаатай.

Конференци дээрэ шиидхэхы дуутай 47 делегат, зүбшэлэлгын дуутай 3 делегат байба. Тэдэнэр республикын 2 мянга гаран комсомолшуудые түлөөлһэн байна бшуу.

Бүридэлыень харабал, 39 хүбүүд, 8 басагад, 12 хүдэлмэришэн, 29 тариашан, 6 алба хаагша, дунда эрдэмтэй—4, хүсэд бэшэ дунда эрдэмтэй—10, эхин эрдэмтэй ба гэртээ заалгаһан 33 хүн, 20 коммунист, партийна бэшэ 27 хүн тоологдоо һэн.

Зүблэхэ зүйлнүүд:

1. Мүнөө үеын байдал. 2. Союзые шэнээр нэрлэлгэ. 3. РКСМ-эй ЦК-гай Дальбюрогой элидхэл. 4. РКСМ-эй Буряадай оргбюрогой тоосоон. 5. Буряадай облпрофсоведэй тоосоон.. 6. Наркомпросой элидхэл. 7. РКСМ-эй түмэр замай үүрэй элидхэл. 8. РКСМ-эй Буряадай Шалгалтын жэшээтэ үүрэй элидхэл. 9. РКСМ-эй ээлжээтэ зорилгонууд, 10. Батрак залуушуулай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэри тухай элидхэл. 11. ВЛКСМ-эй обкомой түсэб. 12. РКСМ-эй обкомые, мүн РКСМ-эй VI съездэ делегадуудые һунгалга.

Тус конференци дээрэ болоһон түүхэтэ үйлэ хэрэг гэхэдэ, урдань байһан Буряадай автономито хоёр областиин болон Прибайкалиин губерниин комсомолой гурбан организациие РКСМ-эй Буряадай областной ниитэ нэгэн организаци болгон нэгэдүүлгэ болоно. Энэ үйлэ хэрэг Буряадай комсомолой түүхэдэ тэрэнэй түрэһэн үдэрынь гэжэ алдаршаа юм. Зүблэхэ зүйлдэ байһан бүхы элидхэлнүүдые конференциин делегадууд болон айлшад тон анхаралтайгаар шагнаба.

РКСМ-эй III съезд дээрэ В. И. Ленинэй хэлэһэн үгые тэрэ үедэ комсомолшууд гол түлэб мэдэдэг байгаа юм. Энээнһээ уламжалан, комсомолой гэшүүн бүхэн, залуу хүн бүхэн һураха ёһотой, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхагдаха, бүхы зон һураха, һураха, үшөө дахин һураха ёһотой гэжэ тэдэнэр ойлгонхой һэн.

РКСМ-эй ЦК-гай Алас-Дурнын крайбюрогой түлөөлэгшын элидхэл дотор, РКСМ-эй Буряадай бюрогой тоосоон дотор бүхы хизаарай, мүн Буряад ороной комсомолой организацинуудай үнгэрһэн үедэ ябуулһан хүдэлмэри дэлгэрэнгыгээр шэнжэлэгдэһэн байна.

Эдэ элидхэлнүүдээр абтаһан тогтоолнууд дотор комсомолой организацинуудтай ябуулдаг эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие улам үргэдхэн, комсомолой зэргэнүүдые олошоруулха тухай хэлэгдэбэ. Хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй үгытэй залуушуулые, эхэнэр залуушуулые комсомолдо хабаадуулха, эрхим комсомолшуудые партида бэлдэн оруулха, пропагандистнуудай кадрнуудые бэлдэхэ тухай мүн лэ онсо тэмдэглэгдээ. «Буряадай комсомолец» газетые ёһотойл эмхидхэлшэ ба хүмүүжүүлэгшэ болгохо, мүн пионерэй организациие хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаа.

Хүдөөгэй үгытэй залуушуулай дунда ябуулха хүдэлмэри тухай асуудал мүн лэ хурсаар табигдаа бэлэй. Хүсэд бэшэ мэдээгээр, тэрэ үедэ республика дотор 3000 тухай иимэ залуушуул байһан байна. НЭП-эй түрүүшын шатада хүдөө нютагуудта хүнүүдые хүлһөөр ажал хүүлэхэ ябадал зүбшөөгдөө һэн. Тэрэ үедэ илангаяа буряад һуурин тосхонуудта дарлалта мүлжэлгые түрэл гаралай холбоон гэжэ далдалан нэрлэхэ заншал үргэнөөр дэлгэрэнхэй байһан юм. «Хоёрдохи һамга абаха, хүбүү, басага үргэжэ абаха» гэхэ мэтээр тэрэнээ гоёодог һэн. Тиимэһээ комсомолой энэ талаар дүүргэхэ үүргэ гэхэдэ, заабол хэлсээнэй үндэһэ һуури дээрэ батрагуудые хүлһэлжэ, ажалай хуули ёһые наринаар сахихын, батрак залуушуулые «Газар ба ой» гэһэн холбоондо, комсомолдо хабаадуулхын, үзэг бэшэгтэ һургахын түлөө оролдохо ёһотой байгаа.

Хүдэлмэришэдэй ба хүдөөгэй жэшээтэ үүрнүүдэй элидхэлнүүдэй удха шанарынь гэхэдэ, тэдэнэй дүй дүршэл ондоо тээгүүр дэлгэрүүлэгдээ бшуу. РКСМ-эй Шалгалтын үүрэй дүй дүршэл һайшаагдаа һэн. Тэрэнэй секретариинь Платон Ильич Малакшинов байһан юм.

РКСМ-эй областной организациин ээлжээтэ зорилгонууд тухай элидхэл соо полит-һуралсалда гол анхарал хандуулагдаа бэлэй. Тэрэ үедэ комсомолшуудай 80 процентнь политикын талаар бэлэдхэлгүй, 9 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй, 82 процентнь эхин шатын эрдэмтэй ба гэртээ заалгаһан байгаа. Конференцидэ үгэ хэлэгшэд һуралсалда комсомолшуудай тон ехэ эрмэлзэлтэй байһан тухай хөөрэбэд. Теэд учебник, һайн бэлэдхэлтэй пропагандистнуудһаа эхилээд саарһа, карандаш, хэшээл үнгэргэхэ гэр байра хүрэтэр шиидхэхэ асуудалнууд олон һааб даа. Ниитын хүдэлмэридэ хабаадахань, политическэ эрдэм шудалхань, газар хахалха, мал адуулхаһаа һураггүй хүндэ юм байна гэжэ суглаан дээрэ комсомолой нэгэ гэшүүн сэхэ руунь хэлэһэн юм. Полит-һуралсалай үзэл сурталай хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай конференци онсо тэмдэглээ һэн. Һуралсал гол түлэб уншалгын гэрнүүдтэ, арадай байшангуудта, клуб, улаан булангуудта, һургуулинуудта үнгэргэгдэхэ, соёлой эмхи зургаануудай дэргэдэ хүдөө ажахын уран һайханай, спортын бүлгэмүүд байгуулагдаха, шажанда эсэргүү пропаганда ябуулагдаха ёһотой байгаа.

Конференци дээрэ 17 гэшүүдтэй, 5 кандидадуудтай, ВЛКСМ-эй обком, РКСМ-эй VI съездын делегадууд һунгагдаа һэн.

РКСМ-эй нэгэдэхи областной конференци хадаа залуушуулай, юрэнхыдөө, республикын бүхы ажабайдалда ушарһан политическэ удха шанар ехэтэй үйлэ хэрэг мүн, Буряад ороной комсомолой хүдэлөөндэ болоһон эгсэ эрьелтэ гэжэ тоологдохо ёһотой. Конференциин тодорхой шэнжэтэй шиидхэбэринүүд ажал ябуулгын дайшалхы программань боложо үгэһэн байна. Конференциин һүүлээр үнгэрһэн жэл хахад соо ВЛКСМ-эй областной организациин зэргэнүүд 2,5 дахин гэхэ гү, али 2079-һөө 5780 гэшүүн хүрэтэр ургаһан юм. Энэ үе соо олон комсомолшууд хүтэлбэрилхы, ажахын хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдээ, коммунистнууд болоо һэн. Жэшээнь, Хориин аймагай парторганизаци жэл соохоно 70-һаа 176 гэшүүнтэй болоһон юм. Тэдэнэй олонхинь комсомолһоо ороһон гээшэ. Тиихэдэ РКСМ-эй Шулуутын (мүнөө Хэжэнгэ) үүрэй комсомолшууд тэдэнэй эмхиин үндэһэ һуури дээрэ партийна үүр эмхидхэхэ тухай дурадхалтайгаар РКП(б)-гэй райкомдо ороһон юм. Тэрэнь һайшаагдажа, 8 эрхим комсомолшуудынь Хэжэнгэдэ түрүүшынхеэ байгуулагдаһан партийна үүрэй гэшүүд болоо бэлэй. Эхэнэр залуушуул конференциин һүүлээр комсомолдо олоороо орожо эхилээ һэн. Жэшээнь, 1923 оной октябрь соо республикын организацида 160 басагад (14,7 процент) байгаа һаа, 1926 ондо 1440 (25 процент) болоһон байгаа.

РКП(б)-гэй обкомой хүтэлбэри доро үнгэрһэн РКСМ-эй нэгэдэхи областной конференци республикын комсомолой саашанхи хүгжэлтэдэ хүсэтэй түлхисэ болоһон юм. Тэрэ үедэ һураггүй үсөөншье байгаа һаа, мүнөөнэйхидэл адли, комсомолшууд ажалша олон түмэндэ коммунис нүлөө үзүүлхэ талаар партиин найдамтай туһалагшад байһан. Ангиин тэмсэлдэ хатуужаһан 20-дохи онуудай хүбүүд, басагад хожомынь республикын партийна организациин гол хүсэн боложо, Буряад орондо социализмын үндэһэ һуури табилсаа бэлэй. Мүнөө 60 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхээ бэлдэжэ байһан, 130 мянган гэшүүдтэй Буряадай комсомол аха үетэнэйнгөө ёһо заншалые нангинаар сахин, зохёохы ажалай эдэбхи үүсхэл гаргаһан, коммунис обществын үндэһэ һуури байгуулхын түлөө тэмсэжэ байнхай.

Н. МУНКОЕВ,
1919 онһоо комсомолой гэшүүн, 1923 онһоо КПСС-эй гэшүүн, РКСМ-эй нэгэдэхи областной конференциин делегат, РКСМ-эй Буряадай түрүүшын обкомой гэшүүн.

ҮШӨӨ ҺАЙНААР ХҮДЭЛХЭ

дэлмэри жэл ошохо бүри һайжарна, шэнэ шэнэ барилганууд олоор бодхоогдоно. Гансал үнгэрһэн жэлэй туршада хоёр байратай хэдэн гэр, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинат, спортзал, хүүгэдэй саад, эхин классуудай һургуули баригдажа, ашаглалгада үгтөө.

Һургуулиин багшанар болон хүүгэдэй саадуудай хүмүүжүүлэгшэнэр «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой үндэһөөр ерээдүйн халаании ажалда дуратайгаар, коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулха, энэ талаар харюусалгаа улам бүри дээшэлүүлхэ ёһотой гэжэ сесси дээрэ хэлэгдээ.

Эндэ гансал һайн һайхан хэрэгүүд дурдагдаа бэшэ, мүн дутагдалнууд тухай хөөрэлдөөн болоо, зэмэтэй хүнүүд, ажал хэрэгтээ харюусалга багатайгаар хандагшад шүүмжэлэгдээ. Һунгагшадай арадай һунгамалнуудта үгэһэн захяа заабаринуудай олонхинь бэелүүлэгдээгүй гэжэ элирээ. Жэшээнь, Үрэжэл тосхондо ниитын бани заһабарилагдаха гэжэ үнинэй түсэблэгдэһэн аад, мүнөөшье болотор эхилэгдээгүй байһаар.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин болон апрелиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бидэнэр һайнаар ажаллаха ёһотойбди. Нэн түрүүн арадай депутадуудай үүргые дээшэлүүлжэ, даалгагдаһан уялгата даабаринуудаа үнэн сэхээр, харюусалгатайгаар бэелүүлхыень уялгалха хэрэгтэй.

«Соведүүдэй хүдэлмэридэ депутат-коммунистнууд эмхидхэхы эхи табиха, тэдэнэй зохёохы эдэбхи үүсхэлые шэглүүлэн хүтэлбэрилхэ уялгатай гээшэ» — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко апрелиин Пленум дээрэ тэмдэглээ һэн. Эдэ үгэнүүдтэнь харюу болгон, бидэнэр эрхимээр ажаллаха, туйлаһанаа алдангүй, амжалта тээшэ дабшаха ёһотойбди, — гэжэ нүхэр Гармаев элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ хэлэһэн байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Баян-Голой тоһоной заводой директор К. Л. Багадаев, Онёогой соёлой байшангай директор В. Р. Шангина, районой санэпидстанциин санитарна врач Е. С. Гармаева, Үрэжэлэй хүүгэдэй саадые даагша А. Ц. Базарова болон бусад хабаадалсажа, һанамжа дурадхалнуудаа хубаалдаһан, дутуу дундануудые зааһан байна.

Сесси дээрэ 1984 оной социалис уялганууд баталагдан абтажа, эндэ хабаадагшад абаһан социалис уялгануудаа заатагүй дүүргэхэ тухайгаа мэдүүлээ.

С. ШАРБУНАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

дөө ажахын бусад һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ баһал нилээд ехэ амжалта туйлаһан байна. Жэшээнь, хэрбээ ГДР-эй байгуулагдаһан түрүүшын жэлнүүдтэ нэгэ центнер ороохо үйлэдбэрилгэдэ 6—7 час хүдэлмэриин саг хэрэгтэй болодог байгаа һаа, мүнөө оройдоол 15 минута хэрэглэгдэнэ. Хүдөө нютагуудта техникэ олошороо. Мүнөө үедэ орон дотор 150 мянган трактор ба комбайн тоологдоно. Тиихэдээ гурбадахи машина бүхэниинь Советскэ Союзда бүтээгдэһэн байна. Өөһэдынгөө ээлжээндэ ГДР хүдөө ажахын техникэ Советскэ Союз эльгээдэг. Эдэнь гэбэл, һаалгын аппарадууд, ороохо хадагалха газарай түхеэрэлгэнүүд, свекло хуряалгын комбайнууд болоно.

СССР-эй ТЕХНИЧЕСКЭ ТУҺАЛАМЖААР

ПРАГА. Бржецлав хотын «Фосфа» гэжэ химическэ заводто түрүүшын тонно кальциин фосфат үйлэдбэрилэгдэбэ. Тэжээлэй холисодо нэмэгдэдэг энэ шухала зүйл үйлэдбэрилхэ түхеэрэлгэ һаяхан ашаглалгада оруулагдаа юм. Ерэхэ жэлдэ предприяти проектнэ хүсэндөө хүргэгдэхэдөө жэлдэ 50 мянган тонно кальциин фосфат үйлэдбэрилдэг болохо байна. Энэнь республикын хүдөө ажахын хэрэглэмжые хүсэд хангаха арга олгохо.

— Энэ түхеэрэлгэ Советскэ Союзай техническэ туһаламжаар баригдаа юм, — гэжэ заводой директорэй орлогшо М. Елинек хөөрэнэ. — Манай завод 1978 ондо баригдаһан юм. Үйлэдбэриин бүхы процессүүд автомадаар хангагданхай. Совет партнернуудай эльгээһэн түүхэй эдһээ минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг фосфорой кислота абадаг байнабди. Кальциин фосфат ехээр үйлэдбэрилхэ гээшэ манай үйлэдбэриин программын шэнэ шэглэл болоно.

Мүнөө үедэ совет ба чехословак эрдэмтэд заводые үргэдхэхэ зорилго шиидхэнэ. Мүнөө жэлэй эсэс тээшэ шэнгэн минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилжэ эхилхээр хараалагдана. Жэл бүри чехословак тариашад 30 мянган тонно иимэ продукци абадаг юм. Юумэ угаадаг эрхим шанартай порошок үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг түүхэй эд үйлэдбэрилэн гаргаха түхеэрэлгэ нёдондо жэлдэ эндэ баригдажа эхилһэн байна.

СОВЕТ-ВЬЕТНАМ ШЭНЭ БАРИЛГА

ХАНОЙ. Совет-вьетнам хани барисаанай барилгануудта үшөө нэгэ объект нэмэбэ. Куангнинь гэжэ провинцида Уонгбиин нүүрһэ шанаржуулгын фабрика баригдажа эхилээ.

Республика дотороо горнягуудай хизаар гэжэ үнинһөө алдаршаһан тус провинцида СССР-эй техническэ туһаламжаар байгуулагдаһан шулуун нүүрһэнэй уурхайнууд ба шахтанууд хүдэлдэг юм. Имагтал тэдэнэр «хара алтанай» гол хубиие республикада тушаадаг. Ороной элшэ хүсэнэй объектнүүдтэ, нэн түрүүн Вьетнамай ниислэлдэ дүтэ шадар Советскэ Союзай туһаламжаар баригдажа байһан Фалай гэжэ дулаанай электростанцида эльгээгдэхэ нүүрһэнэй шанар фабрикын мүнөөнэй түхеэрэлгэнүүдэй туһаламжаар һайжаруулагдаха юм.

СССР-эй болон СРВ-гэй хоорондохи экономикын ба эрдэм-техникын талаар харилсаа холбооной удаан болзорой программын үндэһөөр 1988 ондо тус фабрика ашаглалгада оруулагдахаар түсэблэгдэнэ. Энэ программада гар табилга хадаа Советскэ Союзай болон Вьетнамай хоорондохи бүхы талын харилсаа холбоое бэхижүүлхэ замда шухала шата болоо юм.

Совет-вьетнам хани барисаанай барилганууд хадаа Вьетнамда байгуулагдажа байһан социализмын материально-техническэ баазын үндэһэ һууринь болоно.

ШЭНЭ ПОРТ БАРИГДАНА

ГАВАНА. Кубын табан жэлэй эгээл шухала барилгануудай нэгэниинь болохо супертанкернуудые угтажа абаха аргатай түрүүшын портын барилга Пунта-де-Сабанилья гэжэ райондо баригдажа эхилэнхэй.

Ерээдүйн портын райондо харгы, барилгашадай ажаһууха байра баригдана. Топографическа ба геологическа бэдэрэлгэнүүдэй хүдэлмэри дүүргэгдэжэ байнхай. Тэрээндэ совет мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэдэнэй хүдэлмэриие Кубын тала үндэрөөр сэгнэдэг байна. Шэнжэлэлгэнүүдэй дүүргэгдэхэдэ, газар малтаха, нефть хадагалха байра түхеэрхэ хүдэлмэри эхилхэ юм.

Шэнэ порт ерэхэ табан жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха.

(ТАСС).

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

Эб найрамдалай хуби заяанай түлөө ехэ харюусалга

Комсомолой организацинуудай секретарьнарай Москвада болоһон бүхэармиин зүблөөн дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгые дэлхэйн хэблэл зүбшэн хэлсэжэ, тайлбарилжа үргэлжэлһөөр. ФРГ-гэй ниитын ажал ябуулагша, «ногоонтоной» партиин түлөөлэгшэ П. Келлиин хандалгада К. У. Черненкын үгэһэн харюу уласхоорондын олониитын анхарал ехээр татаба. Эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдал хангахын аша туһада Европодохи, бүхы дэлхэй дээрэхи байдалые гуримшуулан һайжаруулхын тула Советскэ Союз өөһэдһөөнь дулдыдаһан бүхы юумэ хэнэ, эб найрамдалта залан сэхэ политика бэелүүлнэ гэжэ хэблэл тэмдэглэнэ.

СССР болон тэрэнэй социалис союзнигуудта эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгануудые бэлдэхын, бэелүүлхын тула ФРГ хэзээшье, ямаршье ушар байдалда хэрэм болохо ёһогүй гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ һэргылбэ гэжэ Баруун Германиин ДДП агентство К. У. Черненкын үгэһэн харюуе дэлгэрэнгыгээр найруулхадаа тэмдэглэнэ. Тиигээ һаа, тэрээндэ ямаршье аюулай тохёолдуулагдахагүй байһанда ФРГ этигэн найдажа шадаха бшуу. Шэнэ ядерна ракетэнүүдэй һүүлээр шэнэ химическэ хэрэгсэлнүүдые, мүн нейтронно буу зэбсэгүүдые Баруун Европодо, нэн түрүүн ФРГ-дэ асаржа тодхон табихые зарим нэгэнэй хүсэжэ байһан ушарынь Москвагай һанааень зобооно.

Советскэ Союз эб найрамдалай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг юм гэжэ Баруун Берлинэй **«Вархайт»** газетэ тэмдэглэнэ. Мүнөө үеын дэлхэй дээрэхи хүгжэлтын гол шэглэлтэй империалис хархис бүлэгөөрхид эбсэхые хүсэнэгүй гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ Москвада болоһон зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Түүхын хүгжэлтэ социализмын аша туһада дабшана гэжэ тэдэнэр ойлгохые хүсэнэгүй. Эндэһээ үндэһэлэн, тэдэнэр хүсэ хэрэглэжэ, түүхын хүгжэлтые тэхэрюулхын тула уласхоорондын хэрэгүүдые буруу һүргэхые оролдоно.

Хэрбээ ямаршье ушар байдалда СССР болон тэрэнэй социалис союзнигуудта эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгада бэлдэлгын, үнгэргэлгын хэрэм болоогүй гээшэ һаа, Баруун Германи харюугай сохилтоһоо зайсаха аргатай байна гэжэ Москва мэдүүлбэ гээд Англиин **«Таймс»** газетэ бэшэнэ.

Ядерна ракетэнүүдые өөһэдынгөө газар дээрэ тараан тодхуулжа байһан ФРГ, Баруун Европын али бүхы ондоо орон харюугай сохилто абаха юм гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ ойлгуулба гээд Америкын АП гэдэг информационно агентство дамжуулна. Хэдынэйшье сагта химическэ буу зэбсэг хэрэглэлгые Советскэ Союз эрид буруушаадаг юм гэжэ Москва мүн лэ тэмдэглээ.

Газар дайда дээрээ шэнэ түхэлэй буу зэбсэгүүдые тараан тодхуулжа, тодхуулхые түсэблэжэ байһан Баруун Европын гүрэнүүд өөһэдынгөө арадуудай хуби заяанай түлөө, Европодохи эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө онсо харюусалгатай байна гээд Советскэ Союз һануулба гэжэ **ЮПИ** гэдэг информационно агентство мэдээсэнэ.

Ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай амгалан тайбанаар, хани хүршэ ёһоор, адли тэгшэ эрхэтэйгээр хүгжэхынь тула Советскэ Союз бүхы юумэ хэнэ гэжэ Кипрэй **«Харавги»** газетэ батална. Энэ зорилгые бэелүүлхын тула Москва уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн гадаадын политическэ хэдэн үүсхэлнүүдые гаргаһан байна. СССР-эй өөрыгөө хамгаалха хүсэн хархис этэгээдүүдэй харата ябуулгануудай хаалта болоно. Энэ хүсэн совет арадай эб найрамдалта зохёон байгуулхы ажалые, дэлхэй дээрэ эб найрамдалые лаб хангана.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар Соведүүдэй ороной залан сэхэ хараа шэглэл баримталан бэелүүлжэ байдагыень совет хүтэлбэрилэгшын харюу үшөө дахин баталба гэжэ Сириин **«Тишрин»** газетэ тэмдэглэнэ. Американ ядерна ракетэнүүдые США-гай Баруун Европодохи союзнигуудайнгаа газар дээрэ тараан тодхолго эб найрамдалай хэрэгтэ аюул тохёолдуулна, тиигэжэ харюугай хэмжээнүүдые абахыень Совет правительствые баадхана.

Ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдэй уласхоорондын гол ёһо харилсаануудтаа бэелүүлхэ, өөһэдынгөө политикада хэлбэришэгүйгөөр баримталха шухала. Советскэ Союз иимэл юумэ хэдэг гээшэ гэжэ К. У. Черненко мэдүүлбэ гээд Индиин **«Нэшнл геральд»** газетэ бэшэнэ.

Ядерна ба химическэ дайе үүдхэхэ гэһэн Вашингтоной харата муухай һанаашалганuудые буруу һүргэхэ зорилготойгоор бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа гаргахыень Советскэ Союзай бүхы арадуудта, политическэ партинуудта, ниитын хүдэлөөнүүдтэ хандаһан уряа тон шухала удха шанартай байна гэжэ Перугай эхэнэрнүүдэй холбооной түрүүлэгшэ **Этельдрита Умала** тэмдэглээ. Ядерна хёмороо зүриншэлдөөнэй аюулые зайсуулан сарахын, эб найрамдалые хангахын тула СССР бүхы юумэ үнэн зүрхэнһөө хэнэ гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Советскэ Союзай эб найрамдалта үүсхэлнүүд, ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй тухай нэгэ талаһаа абаһан уялга энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ.

Хэрбээ ядерна ба химическэ буу зэбсэгүүдээр доотолгодо дайрагдахые хүсөөгүй һаа, ФРГ нэгэл юумэ бэелүүлхэ ёһотой: СССР болон тэрэнэй социалис союзнигуудта эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгануудые бэлдэлгын, бэелүүлгын газар болохо ёһогүй гэжэ ГДР-эй **«Нойес Дойчланд»** газетэ бэшэнэ. Хүршэ гүрэнүүд худар шэглүүлэгдэһэн буу зэбсэгүүдые тодхон табюулһан оронууд түрүүлэн өөһэдөө аюулда орохо байна. Өөдэнь хаяһан шулуун өөртэнь буудаг гэжэ дэмы хэлсэдэггүй бшуу.

НАТО-гай харата муухай түсэбүүдые таһалдуулха гээшэ Европын арадуудай хойшолуулашагүй шухала зорилго болоно гэжэ Советскэ Союз тэмдэглэнэ гээд Чехословакиин **«Руде право»** газетэ заана.

Баруунай оронуудай ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэһэн уялгануудые абалга, сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй тухай үгэеэ ойлголсолго буу зэбсэгүүдые хуряаха хэрэгые хүнгэн болгохо байна гэжэ Советскэ Союз онсолон зааба гэжэ Венгриин **«Непсабадшаг»** газетэ бэшэнэ. Буу зэбсэгүүдые шата шатаарнь хуряалгын, эсэстээ ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхалгын үргэн ехэ, бодото программа Советскэ Союз табиба. ФРГ-гэй ниитын ажал ябуулагша П. Келлидэ К. У. Черненкын эльгээһэн бэшэг СССР-эй эб найрамдалта, залан сэхэ политикые үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлнэ. Бүхы түбинүүдэй хүн зон энэ политикыень улам үргэнөөр, эдэбхитэйгээр дэмжэнэ.

ПОРТУГАЛИ. Лиссабондо эмхидхэгдэһэн «ФИЛ-84» гэһэн уласхоорондын яармагта табигдаһан совет павильон олоной ехэ анхарал татана. Тэрэнэй экспозицида 2 мянга гаран экспонадууд табигданхай. Яармагта ерэгшэд совет орондо бүтээгдэһэн хүдөө ажахын техникэтэй, энергетическэ промышленностиин продукцинуудтай, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараатай болон бусад экспонадуудтай танилсаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совет павильон соо.
ТАСС-ай фотохронико.

СЕССИ НЭЭГДЭБЭ

ВАРШАВА. ПНР-эй Сеймэй сесси майн 30-да эндэ нээгдэбэ. Республикын далайн ажахые саашадань хүгжөөхэ тухай правительствын мэдээсэл зүбшэн хэлсэгдэхэ, мүн бусад хэдэ хэдэн асуудалнууд, тэрэ тоодо ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй бүридэлдэ хубилалтануудые оруулха тухай асуудал харагдажа үзэгдэхэ байна.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский болон республикын бусад хүтэлбэрилэгшэд сессиин хүдэлмэридэ хабаадана.

МОЗАМБИГАЙ ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДЭЙ АМЖАЛТА

МАПУТУ. Һүүлэй һаранuудта Мозамбигай Арадай Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүд «Мозамбигай национальна эсэргүүсэлтэ» (МНС) гэдэг томо ехэ хэдэн банданuудые бута сохёод, 4 мянга гаран һүйдхэлшэдые барижа абаһан байгаа гээд ФРЕЛИМО партиин городской эмхиин түлөөлэгшэ, эндэ болоһон олоной хабаадалгатай митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, мэдээсэбэ.

МНС-эй урдын гэшүүд митинг дээрэ үгэ хэлээ. Мозамбигай хилэ шадар байгуулагдаһан тусхай лагерьнуудта ЮАР-ай расис захиргаан МНС-эй бандануудые һурган бэлдэнэ. Урда Африкын инструкторнуудай захиралтаар тэдэнэр тагнуулай даабаринуудые дүүргэнэ. Һүйдхэлтэ ябуулгануудые үүдхэнэ, амгалан тайбан һуурин тосхонуудта добтолно.

ТОПИ

ҮГЫН ЗӨӨЛЭН ХЭРЭГТЭЙ

НЕДОНДО КПСС-эй ЦК-да партиин ветерануудтай болоһон уулзалгада хабаадаһан нүхэдэй гүн удхатай хөөрэлдөөн бултанда һонирхогдоо, хадуугдаа, шэнэ-шэнэ бодолнуудые түрүүлээ бэлэй. Илангаяа багшанарта, хүмүүжүүлэгшэдтэ, түрэлхидтэ сэхэ хабаатай зүйлнүүд олон байгаа һэн.

Би нэгэ асуудал тушаа эндэ тогтохо хүсэлтэйб. Тэрэ юун бэ гэхэдэ, наһажаал хүнүүдтэ үзүүлэгдэһэн гүн сэдьхэлэй анхарал болоно.

Үндэр наһатай үбгэд, хүгшэдөө, үлгэ-һалга болоһон эхэ, эсэгээ, аха захануудаа хүндэлдэг һайхан ёһо хэтын урда сагһаа алишье арадта заншалынь болоһон байгаа юм. Энэ заншал хадаа манай Совет үүдэй орондо бүришье ехээр үргэдөө, гүн гүнзэгы удхатай болоо. Энээн тушаа СССР-эй Конституциин алтан хуудаһануудта аржыса бэшээтэй, арадай дуундашье оронхой. КПСС-эй ЦК-да партиин ветерануудтай болоһон уулзалга энээндэ бүришье гүнзэгы шэнэ удха оруулаа һэн.

Үбгэд, хүгшэд хэд гээшэб? Тэдэ хадаа бухы хүсэ шадалаа, сэдьхэл ухаагаа гүрэк түрын, хамтын хэрэгтэ сүм зорюулжа, түрүүшын табан жэлнүүдэй халуу хаһые шэрээлсэһэн, дайнай шэрүүн жэлнүүдые бэеэрээ, шуһа мяхаараа дабажа, Илалтые туйлалсаһан, һандарһан ажахыгаа һэргээн бодхоолсоһон, үри хүүгэдээ хүн болгохын тула үргэһэ нойргүй, улаан голоороо оролдоһон зон болоно. Үндэр наһатай болоходоо, хүнэй үе мүсэ үбдэдэг юм шуу. Бэеынь ольһон барагдажа, халтад гэхэдээ даарадаһан хүрэхэ. Дайнда ябаашадай хуушан шарха үнгэрһэн үйлэ хэрэгүүдые ходо һануулжа яншаха, үбдэхэ. «Хамарай үзүүрэй хүлһэн хатаа, хамсын үзүүрэй нюдарга һалаа», —гэжэ урданай үбгэд хэлэжэ һуудаг байһан юм. Энэ үгэ бидэндэшье хабаатайшуу болонтоо гээшэ.

Хүгшэн хүүгэн хоёр абари зангаараа адли болошодог гэжэ хэлсэхэ. Хүүгэд шэнги, хүгшэд гээшэ багахан юумэнһээ баярлаха, өөдэгүй юумэндэ өөнтэглэн гомдохо. «Хүүгэд уйлахаараа айлгаха, хүгшэд үхэхөөрөө айлгаха», — гэһэн оньһон үгэ ээлүүдгүй һанаанда оро-хо юм.

Үргэмжэ муутай үтэлөөшэдые харахадаа, зон нигэжэ хэлсэдэг байгаа:

— Унаһан морин хүгшэрхэ—унага дааганай наадан болохо, улад зон хүгшэрхэ — үри хүүгэдэй наадан болохо...

Хүгшэд үнгэ шарайгаа, шэмэ шүүһэеэ барагдабашье, имагтал ухаанинь сарюун зандаа һууна. Тэдэ —баян дүршэлэй түлхюур, амиды түүхэ. Тэдэнэй хэлэһэн һургаал үгэдэ муу юумэн байхагүй, өөрынгөө наһанда хэһэн алдуу эндүүһээ зайлуулха байна бшуу. Залуу хүн хүсэрхүү, гүлгэн нохой шүдэрхүү гэһэн үгэнүүдһээ уламжалан, залуудаал заһаршагүй алдуу хэжэ магадгүй.

Тиимэһээ «бууралһаа үгэ дуула, бусалһанһаа ама хүрэ» гэһэн үгэ тон зүб.

Бүхэли наһаараа ажаллаһан хүн манай орондо хүндэтэй, ямбатай гэжэ мэдээжэ. Тэдэнэр гүрэнэй үргэмжэ тэдхэмжэ дээрэ байжа, үлэһэн наһаяа үнгэргэдэг гээшэ. Алибаа суглаанда, һайндэрэй болоходо, тэдэнэр уригдадаг. Тиихэдээ үбгэд, хүгшэд аргагүй урмашадаг, гоёлойнгоо хубсаһа үмдэжэ, орден, медальнуудаа хангинуулан, үбсүүндээ зүүдэг гээшэ.

Юрэдөө, һургаал һайнтай залуу нүхэдэй хүгшэдые, үбгэдые хүндэлхэдэ, һайханаар харахада, зөөлэхэнөөр дуугархада, тэдэнэр сэдьхэлээ сэсэглүүлэн баясадаг, һайхан абари зантай залуу халаан ургажа ябана гэжэ омогорходог гээшэ. Эдэбхи үүсхэлээ алдаагүйшүүлнай, үлбэр үбшэгүйшүүлнай шадал зэргээрээ обществодо аша туһаяа үзүүлэн, олоной хэрэгтэ оролсожо, залуушуулые һурган хүмүүжүүлгэдэ хабаадан, баян дүй дүршэлөө хубаалдаха гэжэ оролдоно бшуу.

Аха захаяа үргэдэг, хүндэлдэг тон һайхан, орхихоор бэшэ заншал манай буряад арадташье хэр угһаа байһан гээшэ. «Үбгэд, хүгшэд — үргэмжөөрөө, үри хүүгэд —һургаалаараа», — гэжэ урдань хэлсэдэг байгаа. Иимэ заншал һургаалаа шэнэ үеынхиднай жэншэдгүйгөөр саашань хүгжөөн абажа ябаха, ажабайдалдаа хүтэлбэри болгохо ёһотой ааб даа. Үтэлһэн түрэлхидөө үргэхэ хараха талаар үхибүүдэйнь нангин уялгатай байһан тушаа СССР-эй Конституци соо хэлээтэй гэжэ үшөө дахин һануулха зуураа, энэ нангин уялгаяа наринаар сахижа, эхэ эсэгынгээ ашые һайханаар харюулжа байдаг залуушуул манда олон юм гэжэ баталха дуран хүрэнэ.

Жэшээлэн хэлэбэл, Яруунын районой Үльдэргэ нютагта Лындыпов Цыдыптэн гэжэ айл бии. Нүхэр Лындыповой Дэжэт нүхэрынь Эхэ-геройн алдартай. Эдэ хоёрнай совет эрхэтэдэй нангин уялгые һайнаар бэелүүлһэн нүхэд гэжэ онсололтой. Үхибүүдээ багаһаань хойшо дахуулжа, ажалда дуршүүлээ, журамтайгаар, аха хүнинэ хүндэлдэг байхаар һургажа шадаа. Үхибүүдынь эхэ эсэгэ хоёроо гүн сэдьхэлһээ хүндэлдэг. Энэнь миил ёһо дүүргэһэн юумэн бэшэ, харин тэдэнэй сэдьхэлэй шэмэг болоһон зүйл юм.

Доржиев Цыдендамбатан тухай манай газетэдэ бэшэгдэһэн байха. Арбан нэгэн үхибүүтэй энэ айлда ороходо, үхибүүдэйнь тон һургаал һайнтай, эхэ, эсэгээ, нютагайнгаа үбгэдые хүндэлжэ һуранхай байһаниинь эли харагдадаг юм. Үгышье һаа, Ъорбоев Цыдендондогые абажа үзэе. Энэ хүмнай нютагайнгаа бүхы залуушуулда хүндэтэй. Ажалда үхибүүдээ һайнаар хүмүүжүүлдэг, эмниг мори һургахые, заһахые заажа үгэдэг. Өөрөө мориндо ехэ дуратай, залуушуулые тиимээр лэ һургадаг байна.

Энээнһээ уламжалан юу хэлэхэ гээбши гэхэдэ, ажалда бэрхэ залуушуулда дуратай хүнүүд лэ өөһэдөө хүндэлүүлдэг байна бшуу даа.

Гэхэтэй хамта үргэмжэ тухай бодолоо саашань хүгжөөн үргэлжэлүүлхэ дуран хүрэнэ. Үри хүүгэдынь эхэ, эсэгээ үргэхэ уялгатай гэжэ һануулаа һэмди.

Мүнөө үедэ һургаал һайнтай залуушуул үбгэд, хүгшэдөө юугээр баясуулха жэшээтэйб? Нэн түрүүн һайн ажалаараа. Залуу хүнэй ажалда дуратай, һубэлгэн бэрхэ байхые харахадаа, үбгэд, хүгшэд үнэн сэдьхэлһээ урмашадаг, өөһэдынгөө үхибүүнэй амжалтада баясаһан шэнгеэр баясадаг гээшэ.

Үндэр наһа эдлэгшэдтэ үшөө юун хэрэгтэйб? Энэ ушарта буряад зоной дунда иигэжэ хэлсэдэг байгаа юм: үбгэд, хүгшэдэй алдараад байхада, гурбан зөөлэн хэрэгтэй. Тэдэниис тодоруулбал, иимэ юм: **унтариин зөөлэн, эдеэнэй зөөлэн, үгын зөөлэн.**

Мүнөөнэй үндэр наһатайшуулда унтари, хубсаһан дутаалдахаа болинхой. Пенсиингээ мүнгөөр дуратай эдеэгээ абажа эдихэ аргатай. Хойто үеын залуушуулһаа юун хүлеэгдэнэб гэхэдэ, үгынгөө зөөлэнөөр хүгшэдэйнгөө сэдьхэлые баярлуулжа байха үүргэ болоно.

Иимэ байгаа, саашадаашье иимэ байха ёһотой. Эхэ, эсэгээ муугаар үргэһэн, үбгэрһэн хэнзэрһэн сэдьхэлынь гомдооһон залуушуул шоо үзүүлхэ, шобто харуулха жэшээтэй.

Ц. НОМТОЕВ,
Социалис Ажалай Герой, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша.

ТАНИЛСАГТЫ, ШЭНЭ НЭР...

НИНА ДОРЖИЕВА

1981 ондо манай газетын хүүгэдтэ зорюулан барлагдадаг «Хонхо» хуудаһанда энэ басаганай «Эжы аба хоёртоо», «Эдир наһан» гэһэн шүлэгүүд толилогдоо һэн. Тэрэ үедэ Нина Захаминай районой Хамниин һургуулиин 8-дахи класста һуража ябаа. Наймадахи класс дүүргээд, Нина Закаменск хотын 2-дохи һургуулида ороод, тэрэнээ 1983 ондо дү[...] Мүнөө Буряадай хүдөө ажах[...] дай экономическа факульте[...] курсада һайн һуража ябана.

Мүнөө Нина Доржиевагай [...] аэгые уншагшадай анхаралд[...] жа, шүлэг зохёолгын хүшэрхэн а[...] жалта туйлахыень хүсэе.

ЭНЭ ДАЙДЫН БААТА[...]

Үглөөгүүр эртэ һэрихэдэм:
Сэлеэтэй үүдэн,
Ажамидаралай эхын
туяа
Сонхоорнин тэгүүлхэ.
Эбһээлэн удаахан
хэбтэхэш
Эжыгээ шэртэн.
Наранай толоор миһэрхэ
Налгай шарайнь.
Үнеэгээ һаажа, түрүүшын
Шубуудай жэрьеэнээр
Сүршэхэ түрэл дайдаяа
Эдеэнэй дээжээр.

Үндыһэн хүдөө тайгадаа
Үнэнһөө дуратайб.
Энээхэн һудаһанайм
бэхижэл —
Эжын габьяа.
Космосто ниидэн
ошоогүйш —
Колхоздоо хүдэлөөш.
Эрдэм шудалхаяа
зорёогүйш —
Үрпнэрөө тэнжээгээш.
Үнгэрһэн дайнай дүлэн
Үхибүүн наһыеш сорьёо.

Ажалай хүлһ[...]
Арбан наһанд[...]
Тала дайдатаа[...]
Түмэн утаһаар[...]
Нюурыеш шар[...]
Нютагайм дүр[...]
Геройн нэрэтэ[...]
болос[...]
Эжым мүнхэ[...]
Гуламта тоон[...]
Эхэ газарай [...]

* * *

Газарай хүйтэн үбэрһөө
Гаргаад таанарые бодхоодог һайб.
«Эжым» гэжэ ооглоод,
Энхэрэн шамаяа тэбэридэг һайб.
Зүүдэндээ харадаг абынгаа
Шэрүүхэн хасарые эльбэдэг һайб

Бүдэхеэр һанагдадаг шарай[...]
Бүрэнхыдэшье нэгэтэ хар[...]
Газарай хүйтэн үбэрһөө
Гаргаад таанарые бодхоодо[...]
Хэзээдэшье бусахагүй таа[...]
Халташье харалсаад тарай[...]

ЗАХААМИН

Оёоргүй тэнгэрине оройгоороо
хадхаһан
Уула хадыеш шэртэнэб, Захаамин.
Үндэрыень гайхан, удаан
зогсоходом,
Үльгэрэй баатарнууд ухаандам
ороно.
Хаанаһаашьеб гэнтэ хүүеэн
дуулдаха,—
Харахаш эрьелдэн, оршон тойроноо:
Зэд шара нэмэрюулгээ эбхэрүүлэн
Зэдэ гол урдаш миралзаха.
Уян дуутаарнь таамаглаад орхихош—
Уран-Дүшын үри алтай?
Хадата дайдын эгэ зан

Харьялһан долгин соо орьё[...]
Харгыень хааһан Халзанай[...]
Х[...]
Хамаг сухалаа гаргана гэлт[...]
Барагар шарайтай энэ байс[...]
Нютагайм домогой нэгэ хэһ[...]
Үргэн хара шулуун сээжэ[...]
Үе сагай нюусые хадагал[...]
Хирхагтань ургаһан үсөөхэ[...]
Хүгшэн абыем юундэшьеб[...]

Захаамин гэжэ газарнай те[...]
Гансахан Зэдэ, Халзан бэш[...]
Зандан модондол олон һал[...]
Һалаа бүхэниинь өөрын ту[...]

АЖАЯБАДАЛЫНЬ—БААТАРШАЛГА

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). КНДР-эй Түбэй Арадай комитедэй Указаар совет эрхэтэн Я. Т. Новиченкэдэ Корейн Арадай-Демократическа Республикын Ажалай Баатарай нэрэ зэргэ олгогдожо, «Балта ба хадуур» гэһэн Алтан медаль болон нэгэдэхи шатын «Гүрэнэй Тугай» орден барюулагдаба.

Корейе япон милитаристнуудһаа сүлөөлхын түлөө байлдаануудта габьяатай байһанай түлөө, 1946 оной мартын 1-дэ гаргаһан баатаршалгын ба корей арадта интернациональна туһаламжа үзүүлгэдэ хабаадаһанайнгаа түлөө тэрэ КНДР-эй үндэр дээдын энэ шагналда хүртөө юм.

1946 оной мартын 1-дэ Пхеньянда олон мянган хүн зоной хабаадалгатай жагсаал болоһон юм. Ороной хүтэлбэрилэгшэдэй, совет командованиин түлөөлэгшэдэй байһан трибунын урдуур, уһанай урасхал мэтээр, хүнүүд гаража л байгаа һэн. Гэнтэ колонноһоо хэншьеб трибуна тээшэ граната шэдэжэрхибэ. Трибунын доро бусад совет офицернүүдтэй хамта байһан младша лейтенант Я. Новиченко юунэй болоһые саг дары ойлгожо, тэрээхэн ниидэжэ ябаһан гранатые саб шүүрэжэ абаа һэн. Тойроод хүн зоной олон байһан дээрэһээ үхэлтэ һомые хажуу тээшэнь шэдэхэ арга байгаагүй. Офицер хоёр гартаа гранатаа адхаад, байра дээрээ зогсошоо һэн. Сарядай тэһэрхэдэ, трибуна дээрэ байһан хүнүүдэй нэгэниинь шье хохидонгүй ээлэһэн юм.

Зоригтой сэрэгшын баатаршалгаар омогорхожо байһанаа мэдүүлхын тула хотын хүн зон хэдэн мянгаараа госпитальдо ерэдэг бэлэй. Врачнууд шархыень аргалбашье, баруун гарыень абаржа шадаагүй һэн. Тэрэнэй нюур дээрэнь, сээжэдэнь, хүлнүүдтэнь һомоной үлөөһэн тэмдэгүүд бүхы наһан соонь үлөө юм.

Тэрэ гэһээр 40-өөд шахуу жэл үнгэрөө, зүгөөр аха дүү орондо Сибириин шэн зоригтой хүбүүе мартаагүй байгаа. Корейн Ажалай партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй Президент Ким Ир Сен Москва ошохо замдаа Новосибирскдэ ойро зуура зогсожо, Я. Т. Новиченкэтэй уулзаа юм. Айлшанай асуудалнуудта харюусаха зуураа, хуушанай сэрэгшэ түрэл хизаартаа бусаһанайнгаа һүүлээр юу хэһэнээ, ямар һууһанаа хөөрэжэ үгөө.

Сибириин Травное гэжэ һууринда Яков Тихоновичэй залуу наһан үнгэрөө. Тэрэ нюдарган баяшуултай тэмсэһэн, эгээн түрүүшүүлэй тоодо «Красный бедняк» гэжэ коммунада ороһон намтартай. Дайнай һүүлээрхи намтарынь эндэл үргэлжэлөө. Коммунист, офицер, Маньчжурине ба Корейе япон булимтарагшадһаа сүлөөлгэдэ хабаадагша нютагтаа дахин лэ түрүү зэргэдэ ябаа. Ажал хэрэгтээ үнэн сэхэ, абьяас шуналтайгаар ажалладаг тула фронтовик нютагайхидайнгаа дунда хүндэтэй боложо, тэрээндэ сельсоведэй түрүүлэгшын тушаал даалгагдаһан юм.

Тэрэнэй анхарал оролдолгын ашаар нютагтань олон хубилалтанууд болоо: шэнэ гэрнүүдэй үйлсэнүүд зурылдаа, «Травнинский» совхозой үйлэдбэриин барилганууд шэнэлэгдээ, ургаса дээшэлээ. КНДР-эй нэгэдэхи шатын «Гүрэнэй Тугай» ордентой зэргэлээд, амгалан сагай шагналнууд бии болоо. Тэдэнэй дунда «Шэнэ газар ашаглаһанай түлөө» медаль яларна. Партиин уряалаар шэнэ газар ашаглаһан залуушуултай нэгэ зэргэдэ ветеран ябалсаа.

Тэрэнэй зургаан хүбүүд, басагадынь ехэ боложо, иишэ тиишээ тараад, гэртэнь хонжэн болонхой. Гэбэшье туслхайта пенсионерэй, һууридань байгуулагдаһан дайнай ветерануудай соведэй гэшүүнэй амаржа байханынь үсөөн харагдадаг. Тэрэ огородтоо, газаагуураа тухашаржал ябалаг. Ветеран комсомолшуудтай, пионернүүдтэй ходо уулзадаг. Ургажа ябаа үетэндэ Яков Тихонович Новиченкын ажабайдал хадаа Эсэгэ орондоо үнэн сэхээр алба хэлгын, интернациональна уялгаяа эрхим һайнаар дүүргэлгын жэшээ болоно.

В. ЕЛЬМАКОВ,
ТАСС-ай корр.

Травное тосхон.
Новосибирскын область.

Шагнанаб, шагнанаб,
шагнанаб —
Шаршагананa юуншьеб
шэхэндэм.
Шууяае гэнтэ һэтэлэн,
Буряад аялга зэдэлшэбэ.

Аяар холын Мурманскда
Аба, эжытээ байдагби.
Агаарай долгинһоо ходо
Аялга дуу баридагби.

Б. САМБУЕВАЙ фото.
(Мурманска область).

ТААБАРИНУУД

Гэрээр дүүрэн хүүгэд
Гэдэһээ хахартараа
наншалдаба.
(Орооһоной бусалха).
Ъаар-баар дуутай,
Баршааг торгон дэгэлтэй.
(Баха).
Хоёр туулай холбоотой,
Нэгэ туулай нэмнээтэй.
(Малай бөөрэ зүрхэн хоёр)
Үрэ һайтайдаа ургаа һэм,
Үндэһэ муутайдаа
унаа һэм.
Зархаамин газартаа
Галзуурхамин тэнгэриһээ.
(Ямаан халаахай).

Ц-Д. ЖАМСАРАНОВ
бэшэжэ абаба.

БҮХЭРОССИН КОНКУРСЫН ДҮНГҮ[...]

Байгаали хамгаалгын Бүхэроссин бүлгэмэй (ВООП) байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулан, автономито-республиканууудай, хизаарай. областной газетэнүүдэй дэргэдэхи ниитын редакцинуудай Бүхэроссин IV конкурс 1983 оной эхиндэ соносхогдоһон юм. «Советская Россия» газетын, «Байгаали ба хүн» журналай редакцинуудтай суг энэ конкурс үнгэргэгдөө.

Конкурсын дүнгүүд һая гаргагдаба. Байгаали хамгаалгын Бүхэроссин бүлгэмэй Түбэй соведэй президиумэй баталан абаһан тогтоол соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, ВООП-ой VII съездын дурадхалнуудые бэелүүлэн, нютаг нютагай байгаали хамгаалгын бүлгэмүүд хэблэлэй органуудай туһаламжаар байгаали тухай эрдэм мэдэсэ дэлгэрүүлгэдэ, хүн зониие байгаалида дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ анхаралаа бүри хурсадхаа, нилээд амжалтануудые туйлаа».

108 газетын хабаадалгатай энэ конкурсын үедэ газетэнүүдэй дэргэдэ ниитын шэнэ редакцинууд эмхидхэгдээ, анхан бии байһан редакцинуудай бүридэл һайжараа, авторска коллективүүдэй зохёохы ёһоной эдэбхи дээшэлээ гэжэ элирээ. Байгаалиин нөөсэнүүдые гамтайгаар ашаглаха, баялигыень арьбадхаха тушаа толилогдоһон уншасатай ульгам материалнууд уран найруулгынгаа, удхынгаа талаар уншагшадай анхарал бүримүһэн эзэлдэг болоо, ниитэ олоной һанамжа бүрилдүүлхэ шухала үүргэ дүүргэнэ гэжэ тэмдэглэгдээ. Бүлгэмэй эдэбхитэдһээ авторнуудай тоо олошороо, бүлгэмэй соведүүдэй ба ни[...] цинуудай харилса[...] хижээ.

Оршон тойро[...] тухай эрдэм мэд[...] рүүлгэдэ илангая[...] гээр хабаадаһан[...] Байгаали хамга[...] россин бүлгэмэй[...] ведэй шагналнуу[...] байна. Хэдэн газ[...] бол, «Ульяновс[...] «Призыв» (Влад[...] ласть), «Волжс[...] (Куйбышевска обл[...] ская правда[...] Знамя» (Карж[...] автономито [...] нинская правда[...] редакцинуудай [...] республикын [...] газетын редакц[...] дипломоор шагн[...] да Бурятии» газ[...] ци Дурасхаалай[...] ляар шагнагдаба.

АЛЬГА ТАШАЛГААР УГТАГ[...]

Загарайн районой Эрхирэг һууринай соёлой байшан соо олооро сугларһан зон Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай «Байгалай долгинууд» гэһэн дуу, хатарай ансамблиие һаяхан халуун альга ташалгаар угтаба.

РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Сергей Будаевич Доржиевай хүтэлбэрилдэг зохёохы энэ коллектив имагтал республика дотороошье бэшэ, харин оройнгоо холын хизаар нютагуудта мэдээжэ болонхой юм. Нахилзама һайхан хатар наадаараа, наартай гоёхон аялга дуунуудаараа ансамблиин бэлигтэйшүүл хүн зониие баясуулна бшуу.

Сэнхир торгон дэгэлнүүдые үмдэһэн сэбэрхэн басагад, хүбүүдэй сценэ дээрэ хүтэрэлдэн гаража ерэхэдэ, харагшад урма баяраар халин һуутаа һэн. Ерээдүйн багшанарай дунда бэлиг түгэлдэр залуушуулай олон байһаниие тус к[...] шэлбэ ха юм.

Концертын тү[...] дэхи фермые д[...] лана Бадмаева [...] дайгаа зүгһөө [...] лээ, ансамблиин [...] халуун баярые [...] шадань амжалтану[...] һэн байна. Тии[...] дүүргээд, нютагт[...] дэлхээ ерэхыень[...] сугларагшад [...] һээ баярлаһан [...]

Д. ДИМ[...]

ХҮҮГЭДЭЙ ҺАЙНДЭР

Хүүгэдые хамгаалгын уласхоорондын үдэр Улаан-Үдэдэ үсэгэлдэр урда урданайхиһаа һонёор үнгэрбэ. Юуб гэхэдэ, ниитэ-городской хэмжээ ябуулгада урда жэлнүүдтэ үсөөхэн үхибүүд хабаададаг байгаа. Тиимэһээ энэ жэлдэ ВЛКСМ-эй горкомой шиидхэбэриин ёһоор, үхибүүдэй һайндэрые микрорайон бүхэндэ, һурагшадай өөһэд өөһэдын һургуулинууд шадар, багашуулай ясли-сад, саадууд шадар тус һайндэр тэмдэглэгдэбэ гээшэ.

Асфальт дээрэ зураһан зурагуудай конкурс, дуунууд, шүлэгүүд, хатар наадан коллектив бүхэнэй программада оруулагдаһан [...] хи, 1-дэхи, 12-д[...] бусад һургуулину[...] мэхэн», «Һолонго[...] далбагa» гэхэ мэт[...] та хүүгэдэй һай[...] соргтойгоор, баяр[...] тайгаар үнгэрөө.

Н. К[...]
ВЛКСМ-эй Ул[...]
горкомой [...]

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Элүүр энхэ байха гээ һаа». 10.05 — Совет дуунай концерт. 10.20 — «Спортлотогой» 22-дохи тираж. 10.30— Калугын архитектура. 11.00— Ном уншаха дуратайшуулай анхаралда. 11.45 — Ургамалай аймаг. 12.30 — Фронтын ханинарай клуб. 13.45 — «Нүхэр дуун». Бүхэсоюзна телеконкурс. Пятигорскһоо дамжуулагдаха. 14.20 — Энээниие таанад шадахат. 15.05 — «Гэр бүлэ ба һургуули». 15.35 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 15.50 — «Мэдээжэ вад, юрэ бусын юумэн!» 16.45 — «Нүхэдэй шарай». 17.30 — Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 18.00 — А. С. Пушкинай туужаар «Метель» гэһэн зүжэг. 19.15—Баримтата фильм. 20.45 —Концерт. 21.20 — Циркын аренэдэ. 22.00 — «Время». 22.30 — Концерт. 23.00 — Футболоор уласхоорондын уулзалга. Англиин ба СССР-эй суглуулагдамал командануд. Англиһаа дамжуулагдаха. 00.45 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Үглөөнэй гимнастика». 9.20 — «Элүүр энхэ байха гээ һаа». 9.35 — Баримтата фильмүүд. 10.20 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 10.50 — «Ажабайдалай хараа зам». 11.50— Грузиин телестудиин программа. 13.10 — В. Короленко. «Река играет». 13.50 — Баримтата фильм. 14.10 — «Аяншалагшадай клуб».

Улаан-Үдэ. 15.10 — «Хүгжэм—шиниин хани». 15.40 — Номой далай руу аяншалга. Россин гүрэнэй бүридэлдэ Буряадай һайн дураараа ороһоор 325 жэлэй ойдо.

Москва. 16.10 — «И ты увидишь небо» — үхибүүдтэ фильм. 17.15 — Мультфильмнүүд. 17.45 — Хүгжэмтэ киоск. 18.15 — Залуушуулай спортивна дамжуулга. 20.00— С. Прокофьев. «Ородой увертюрэ». 20.15 — «Элүүр энхэ байлга». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15— Уласхоорондын шэнжэлэл. 21.30 — Спортивна дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.30 — Москвагай сценын уран бэлигтэн. РСФСР-эй арадай артист Ю. Соломин.

ЭРХЭ БЭРХЫН ЭРЬЮУ ХАРГЫ

Будамшуу

Выборовтэн Андрей хүбүүнэйнгээ бусажа ерэхые удаан саг соо «үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн» болгон хүлеэдэг байба. Ерэхэ үдэрыень угтуулан, эртээнһээ хайрсагаар дүүрэн хара архи абажа хадагалба. Хоолой, хотодо харша хатуу халуун шанарыень бууруулха хэдэн янзын хазаха, жажалха зүйлшье нөөсэлбэ.

Тиигэһээр бэйтарнь, хулиган ябадал хэһэнэйнгээ түлөө сүлөөгөө хаһагдажа, хэһээлтын газарта болзороо дүүргэһэн эрхэ тоймог Андрей хүбүүниинь Улаан-Үдын гөө үдэһэн түрэһэн Батарейкэ һуурин ерожс, эхэ, эсэгынгээ үүдэ татаа һэн. Хүбүүнэйнгээ бусажа ерэһэндэ хүхилдэһэн гэртэхиниинь хүл хөөрсэг табилдажа, урдынь нүхэдые уриба, уһан хараяа горхолуулба. Столой нахиима угтамжын найр наяржа. Андрей хүбүүе тэрэнэй ханинартайнь хүхеэбэ, бахархуулба.

Теэд Выборовтэн хэһээлтын газарһаа ерэһэн хүбүүгээ анда ханинартайнь архи, тамхяар хүндэлжэ байхадаа, алмай ябадал хэжэ байһанаа мэдээгүй гээшэ гү?

Тиигээд лэ... Тэрэ хүндэлүүлһэн, ямбалуулһан үдэрһөө захалжа, гурбан жэлэй саана үзэгдэдэг ушарнууд дахинаа дабтагдажа эхилээ һэн. Андрейн ханинар үдэр бүри шахуу ганса нэгээрээ, бүлэг һүрэгөөрөө хармаандаа хара архиин хахад бүхэлитэй харагдадаг, үзэгдэдэг болобо.

Хэһээлтын газарһаа табигдаһан сагһаа хойшо сөдөө хаража үрдеэгүйдэнь үбэлэй гурбан һара үнгэрөшэһэн байба. Энэ хугасаа соо Андрей дүрбэн үдэр лэ ажал хэһэн тоотой, бэшыень хара архиин «дүлэн» дээрэ шатааһан байба гээшэ. Ашa туһатай ажал хэжэ, амаа тоһодохын орондо, «хүлһэ гаргаха хүдэлмэри бүтээжэ һураагүй хүм» гэжэ тэрэ хожомынь һэнгэргүйгөөр мэдүүлээ һэн. Андрейн ажалаа орхижо, архи намнажа эхилхэдэшье, гэртэхиниинь тэрэнээ зүб замда гаргахын тула һэргылэн захадаха заяагүй зон байшоо.

Тиигээд лэ, Выборов Андрей урда тээнь гэмтэ хэрэгүүдые үүдхэжэ, хоёр дахин сүүдлэгдээд, хоёрдохиёо хэһээлтын газарһаа үнгэрһэн жэлэй ноябриин 26-да гараһан хүн аад, байгша оной мартын 1-нэй һүни «үреэ морин эжэлнүүдээрээ» уһан түлам архидаба. Угаар манан мангартань уйгарай муухайгаар аашалба, хэтэрһэн ехэ зоргондоо хутага барижа галзуураа.

Хойто үдэрынь балшыса баригдажа [...] даад, мүрдэлгэдэ ор[...] дэй урда дахинаа [...]

Тон ехэ гэмтэ хэ[...] түлөө Выборов Анд[...] шын эрхые удаан [...] хаһаха гэһэн [...] Улаан-Удэ хотын [...] районой арадай сүү[...]

Үшөө залуу, орой[...] наһатай хүбүүнэйнг[...] ябадалай хойшол[...] сүүдэй шиидхэбэрин[...] наа шагнажа, Выбор[...] бүүнэйнгээ хэзээ н[...] тойл эрхэтэн бол[...] бусажа ерэхые [...] удаан хүлеэхэ ба[...] бо.

Теэд сүүдэй шиид[...] дэнэртэ саашадаа һ[...] ложо үгэхэ гээшэ гү[...]

Редакторай о[...]
П. Н. НИМА[...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54 зам редактора—2-68-08 зам редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни— 2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства в быта—2-69-58, культуры в школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61. выпускающие—2-35-95 от---- объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03488. Заказ № 127. Индекс 04649.